

De stem van de leerling

*Verslag van de peiling naar de mening van
leerlingen over onderwijs op afstand*

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1 Onderwijs op afstand	4
1.1 Twee en een halve maand onderwijs op afstand, een unieke ervaring	4
1.2 Peiling LAKS	4
1.3 Vragenlijst exploreren	5
1.4 Evaluaties van scholen	5
1.5 Opbrengsten	6
2 Aanpak leerlingenpeiling	7
2.1 Tijdpad	7
2.2 Exploratieve peiling	7
2.3 Ontwikkeling analysekader	8
2.4 Gesprekssessies Schoolleiders voor de Toekomst	8
2.5 Ontwikkeling vragenlijst leerlingenpeiling	9
2.6 Analysemethode	12
3 Resultaten leerlingenpeiling deel 1 – ervaringen van het afstandsonderwijs	13
3.1 Thema Dialoog	13
3.2 Thema Structuur	15
3.3 Thema Autonomie	18
3.4 Thema Welzijn	19
3.5 Thema Praktisch	21
4 Resultaten leerlingenpeiling deel 2 - ideale onderwijs	23
4.1 Thema Dialoog	24
4.2 Thema Structuur	24
4.3 Thema Autonomie	25
4.4 Thema Welzijn	25
4.5 Thema Praktisch	25
5 Conclusies, aanbevelingen en aandachtspunten	27
5.1 Dialoog	27
5.2 Structuur	27
5.3 Autonomie	27
5.4 Welzijn	28
5.5 Praktisch	28
5.6 Vervolgstappen	28
Bijlage 1: Vragenlijst Exploratieve peiling	29
Bijlage 2: Vragenlijst peiling “Wat vind jij van school?”	31
Bijlage 3: Vragenlijst Leerlingenpeiling scholen in 't Gooi	34

Inleiding

Achtergrond

Vanaf het moment dat de scholen half maart 2020 moesten sluiten heeft Schoolinfo scholen ondersteund bij het afstandsonderwijs. Schoolinfo heeft onder andere praktijkvoorbeelden gedeeld en scholen begeleid met de uitwisseling van ervaringen. Bij deze activiteiten zagen we veel mooie initiatieven en ontwikkelingen voorbijkomen, voornamelijk vanuit het perspectief van leraren en schoolleiders. Maar we willen ook weten wat er speelt bij de leerlingen, zij zijn immers de doelgroep voor wie het onderwijs is ingericht. We hebben feedback opgehaald bij leerlingen, zodat we de stem van de leerlingen centraal zetten in deze tijd vol veranderingen. Scholen kunnen deze rapportage gebruiken ter inspiratie voor het verbeteren van hun onderwijs. De input van de leerlingen levert namelijk waardevolle kansen en uitdagingen op.

Vragen

De volgende vragen staan centraal in dit verslag:

1. Hoe hebben leerlingen het onderwijs op afstand ervaren?
 - Wat werkte beter (dan onderwijs op school)?
 - Wat werkte minder/niet goed (in vergelijking met onderwijs op school)?
2. Hoe zien leerlingen het onderwijs voor zich nu de scholen weer (deels) open zijn? En hoe zien ze dat voor de periode na de zomervakantie?
 - Welke elementen van onderwijs op afstand willen ze graag terugzien?
 - Welke elementen van het onderwijs voor corona willen ze graag terugzien?
3. Hoe zien leerlingen het 'ideale' onderwijs voor zich?
 - Als leerlingen verschillende vormen van onderwijs kunnen vergelijken en hebben ervaren wat voor hun beter (het beste) werkt, welke elementen moeten dan onderdeel worden van het onderwijs van de toekomst?

Aanpak

We gebruiken voor deze analyse verschillende bronnen. Naast leerlingenpeilingen van Schoolinfo en gespreksessies met leerlingen van Schoolleiders voor de Toekomst, zijn inzichten en evaluaties van andere organisaties en scholen meegenomen, uitgebracht tussen maart en juli 2020. Door het combineren van deze verschillende bronnen geeft dit een breed beeld van de stem van de leerling.

Leeswijzer

In dit verslag bekijken we in hoofdstuk 1 eerst de context van het afstandsonderwijs op afstand en andere evaluaties. Vervolgens geven we in hoofdstuk 2 een toelichting op de aanpak van onze eigen peilingen en een beschrijving van de data. Vervolgens volgt de beschrijving van de opbrengsten, in twee delen. Het eerste deel in hoofdstuk 3 gaat over de ervaringen van leerlingen met afstandsonderwijs (vraag 1 en 2). Het ideale onderwijs (vraag 3) komt terug in het tweede deel, in hoofdstuk 4. We sluiten af in hoofdstuk 5 met conclusies en aanbevelingen van de leerlingen.

1 Onderwijs op afstand

1.1 Twee en een halve maand onderwijs op afstand, een unieke ervaring

Vanaf 16 maart 2020 zijn scholen in Nederland gesloten als gevolg van de maatregelen om het corona-virus te bestrijden. Scholen zijn hierdoor in een korte periode snel omgeschakeld naar afstandsonderwijs. Zo bleek uit een peiling van AVS dat 88% van de scholen voor primair onderwijs al op 18 maart onderwijs op afstand had georganiseerd.¹ Ook in het voortgezet onderwijs werd snel geschakeld en kregen veel leerlingen in korte tijd onderwijs op afstand.

Vanaf 2 juni mochten de deuren van de scholen weer open. De scholen hebben, binnen de 1,5m voorschriften van het RIVM, invulling gegeven aan deze opdracht. Dit betekent voor veel leerlingen een nieuwe vorm van onderwijs, hybride onderwijs, waarbij een deel van de lessen online en een deel van de lessen fysiek worden gegeven. Daarnaast werkten scholen in de laatste weken voor de zomervakantie aan de voorbereiding van het nieuwe schooljaar in de 1,5m situatie.

Dit betekent dat alle leerlingen in Nederland tussen 16 maart en 2 juni (een vorm van) afstandsonderwijs hebben gevolgd. Ze hebben nieuwe ervaringen opgedaan met alternatieve manieren van lesgeven. Deze leerlingen zijn nu goed in staat om onderwijs voor en tijdens afstandsonderwijs met elkaar te vergelijken en te ervaren van goed werkt en wat niet. Hierdoor hebben we een unieke kans om ook hun ideeën op te halen over wat het best mogelijke onderwijs is.

Tijdens afstandsonderwijs hebben veel scholen regelmatig de leerlingen (en ouders) om hun mening en feedback gevraagd. Daarnaast hebben verschillende organisaties bij leerlingen vragenlijsten uitgezet. Hieronder geven we kort een aantal van de resultaten van deze bevragingen weer.

1.2 Peiling LAKS

Scholierenorganisatie LAKS heeft vlak na de scholensluiting hun achterban bevestigd, met name op de consequenties voor het eindexamen. Ook heeft LAKS gepeild wat leerlingen vinden van afstandsonderwijs.² LAKS heeft vlak na de sluiting van de scholen in april 2020 ruim 1700 (voornamelijk havo- en vwo-) leerlingen gevraagd wat zij vinden van het afstandsonderwijs. 62% van de leerlingen vindt dat ze minder goed onderwijs krijgen dan in de normale situatie. Hiervan vindt 16% dat het veel slechter is. De meeste leerlingen willen wel graag weer naar school. De redenen die hiervoor het meeste worden gekozen zijn het sociale contact met klasgenoten en het krijgen van beter onderwijs.

Als positief element van onderwijs op afstand geven leerlingen aan dat ze het fijn vinden dat ze in hun eigen tempo kunnen werken. Ze werken aan een vak op het moment dat het hun uitkomt en kunnen vaker zelf het vak kiezen waaraan ze gaan werken. Veel leerlingen ervaren ook dat lestijd efficiënter gebruikt wordt, doordat er minder en kortere lessen zijn. Een opvallend element dat ook veel terugkomt is de communicatie met de leraar. Er wordt namelijk aangegeven dat veel leraren goed bereikbaar zijn en voor sommige leerlingen geldt zelfs dat ze makkelijker hun leraar kunnen bereiken voor individuele vragen dan eerst. Hierdoor voelen sommige leerlingen zich meer gezien als individu.

“Ik doe gewoon veel meer, normaal moet je na de les gewoon opruimen en naar huis, nu zit ik al thuis en als ik eenmaal bezig ben blijf ik bezig en hierdoor doe ik veel meer dan normaal. En ik vind het fijn dat we veel tijd hebben om zelfstandig te werken en dat alle docenten powerpoints maken die heel duidelijk zijn. Alles is gestructureerder dan normaal doordat je voor ieder vak een planning hebt met huiswerk voor die les en leerwerk etc. Ook vind ik dat ‘t veel minder chaos is in de les, iedereen mute zichzelf en daardoor is er geen geschreeuw door de les waardoor de les telkens onderbroken wordt.”

De negatieve elementen lijken voornamelijk te maken te hebben met het ontvangen van te weinig ondersteuning, onduidelijkheid over hun situatie en het missen van contact, vooral met medeleerlingen.

¹ <https://www.avs.nl/artikelen/afstandsonderwijs-en-opvang-bijna-overal-geregeld-veel-steun-van-ouders> (geraadpleegd op 8-4-2020)

² <https://www.laks.nl/wp-content/uploads/2020/03/Infographic-corona.png> (geraadpleegd op 5-6-2020)

Het maakt het onderwijs ingewikkelder. Hoe goed jij de stof kent is nu afhankelijk van je inzet tijdens de online lessen, de moeite die je neemt om vragen te stellen en hoe verantwoordelijk je bent voor jezelf om ook daadwerkelijk op te letten en zelfstandig, gedisciplineerd de stof bij te houden en te verwerken. Sommige leerlingen kunnen dit heel goed zelfstandig en vinden het juist fijn om de “zelfstudietijd” geheel naar eigen hand te kunnen indelen. [...] Voor andere leerlingen, denk aan eerstejaars of leerlingen met concentratieproblemen of leerlingen die moeilijker kunnen plannen, is deze manier van onderwijs erg moeilijk. Want die zelfsturing mist dan. Ouders kunnen hier in zekere mate in begeleiden.

1.3 Vragenlijst exploreren

Op de website [Exploreren.nl](https://www.exploreren.nl) kunnen leerlingen op creatieve manier hun gevoelens en mening uiten over het leren op afstand. Deze website is gericht op leerlingen in het vo en bovenbouw po. Leerlingen kunnen via padlet aangeven hoe het met ze gaat en ook verbeter suggesties geven. Ook kunnen leerlingen vanaf 14 april een vragenlijst invullen, dit was t/m eind mei door een kleine groep vo-leerlingen gedaan. Hieronder een tip die een leerling voor haar leraren op deze website heeft achtergelaten:

“Ik zou het wel fijn vinden als leraren, net als ze nu online doen, kort instructie geven en ons dan aan het werk laten gaan. Een uur luisteren per vak is echt vermoeiend! Op school zouden ze minder toetsen moeten geven waar je voor moet “stampen” maar meer opdrachten waarbij je onderzoek moet doen zoals een werkstuk met onderzoeksvragen. Leer je veel meer van.” (leerling 4 havo)

1.4 Evaluaties van scholen

Veel scholen hebben zelf vragenlijsten gemaakt en uitgezet om feedback van leerlingen op te halen. Van het Montessori College Nijmegen, het Isendoorn en Quadraam hebben wij hun eigen rapportages ontvangen om de resultaten daarvan mee te nemen in dit verslag.

Montessori College Nijmegen en Groesbeek

Begin april hebben 433 leerlingen van vijf verschillende locaties een vragenlijst ingevuld over hun ervaringen met digitale lessen. De resultaten geven aan dat de leerlingen vrij positief staan tegenover het afstandsonderwijs. Ongeveer 80% van de leerlingen geeft aan voldoende tot goed bezig te blijven met de stof. 88% geeft aan (meer dan) voldoende contact met de mentor te hebben. 36% zou online afstandsonderwijs vaak of altijd terug willen zien na de coronacrisis.

Isendoorn College

Bij het Isendoorn College is door 422 leerlingen een evaluatie ingevuld. De meeste leerlingen (75%) geven aan ongeveer evenveel tijd te besteden aan school dan normaal. De belangrijkste elementen van een geslaagde online les zijn volgens de leerlingen een korte en duidelijke uitleg en duidelijke leerdoelen. De meerderheid (85%) van de leerlingen geeft aan voldoende of veel contact te hebben met de mentor en dat dit contact over het algemeen ook fijn verloopt. Leerlingen zeggen dat ze genoeg (maar wel minder persoonlijke) aandacht krijgen van leraren in de les.

“Het is moeilijk om vragen te stellen in de les, sinds iedereen meeluistert naar wat jij te zeggen hebt. Er is geen 1 op 1 contact met de leraar, en dat mis ik wel een beetje.”

De meeste leerlingen weten goed wat het huiswerk is en wat ze moeten doen. Ze geven aan dat de doelen van de les soms onduidelijk zijn en ze missen mogelijkheden voor groepswork. Ook is de leerlingen gevraagd wat volgens hun een goede les is. Een voorbeeld hiervan lees je in onderstaand kader.

“Aan het begin van de les krijg je een filmpje te zien van het onderwerp die wordt behandeld in die les, dan krijg je een beetje uitleg van de docent en daarna krijg je opdrachten waar je aan kan werken. Daarna mag je de opdrachten maken en mag je ook vragen stellen. Dit is een goeie les, omdat je veel vrijheid hebt en het een beetje lijkt op hoe de oude lessen eruitzagen.”

Gelderse onderwijsgroep Quadraam

Bij negen scholen van onderwijsgroep Quadraam zijn eind april vragenlijsten uitgezet onder leerlingen, ouders en leraren, met als doel inzicht te krijgen over het onderwijs op afstand. Leerlingen geven hierin aan dat zij graag weer naar school willen. Redenen die hiervoor genoemd worden zijn: (sociaal) contact met andere leerlingen en leraren, structuur in de dag en een betere concentratie op school.

Leerlingen en ouders geven tijdens afstandsonderwijs aan dat zij behoefte hebben aan meer structuur en duidelijkheid. Deze ontbrak – vooral in de beginperiode – door bijvoorbeeld het ad hoc gebruik van verschillende digitale tools. Terwijl leraren aangeven dat ze minder leerrendement verwachten tijdens afstandsonderwijs, geven leerlingen aan dat ze vaak meer doen in minder tijd. Sommige leerlingen geven aan dat ze zich thuis minder goed concentreren op het onderwijs. Een grotere groep leerlingen geeft aan dat het juist beter gaat met de concentratie. Ten slotte geven leerlingen aan dat zij van deze periode graag willen behouden dat er minder geplande lessen en minder toetsen zijn.

1.5 Opbrengsten

Deze resultaten geven een divers beeld. Er zijn grote verschillen tussen scholen, maar ook tussen klassen. Het kan ook zijn dat de vragenlijsten van scholen meer sociaal wenselijke antwoorden opleveren. Leerlingen kunnen bijvoorbeeld sociaal wenselijke antwoord geven op vragen over inzet omdat wellicht het e-mailadres te achterhalen is. Daarnaast ervaren zowel leraren als leerlingen onderwijs op afstand heel verschillend. Daarom zijn we gestart met een landelijke peiling om deze uitkomsten verder te analyseren. Ook zijn er gesprekssessies geweest waarin dieper ingegaan is op specifieke thema's en uitkomsten.

2 Aanpak leerlingenpeiling

2.1 Tijdpad

Het peilen van de stem van de leerling is in verschillende stappen gebeurd. Hieronder staat een korte, schematische weergave. In de volgende paragrafen worden deze stappen verder uitgewerkt en beschreven.

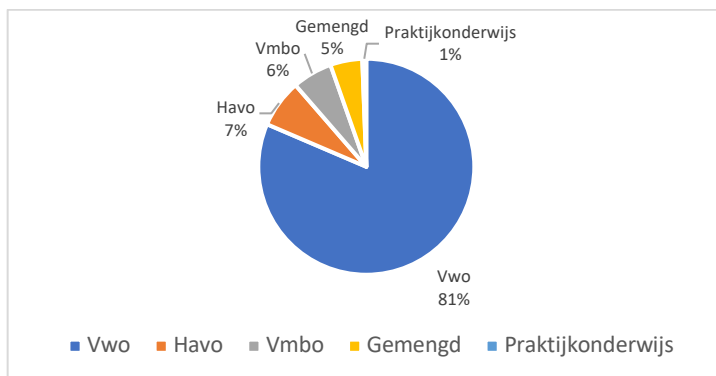
Figuur 1 Planning peilingen

2.2 Exploratieve peiling

De eerste peiling had als doel om op korte termijn meningen op te halen over afstandsonderwijs en te peilen of er interesse was voor gesprekssessies. Dit is gedaan met zes open vragen. Hierin is gevraagd naar de verschillen tussen onderwijs op school en op afstand, hoe de leerling deze verschillen ervaart en of de leerling tips en tops heeft voor de school en leraren. In bijlage 1 staat de vragenlijst van de exploratieve peiling.

Beschrijving respondenten exploratieve peiling

De eerste exploratieve peiling (uitgezet tussen 6 en 13 mei 2020) heeft 167 reacties opgeleverd. Deze vragenlijst werd voornamelijk door vwo-leerlingen ingevuld, namelijk 81%. De uitkomsten van deze vragenlijst zijn gebruikt voor de kwalitatieve analyse.

Tabel 1 Verdeling respondenten per onderwijssoort

Jaar	Aantal
Jaar 1	48
Jaar 2	34
Jaar 3	4
Jaar 4	42
Jaar 5	35
Jaar 6	4
Totaal	167

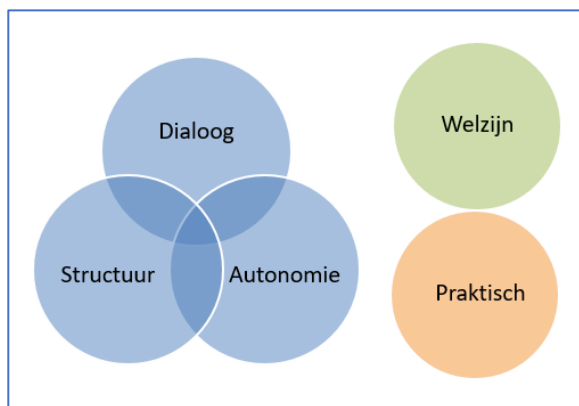
Tabel 2 Aantal respondenten uitgesplitst naar leerjaar

2.3 Ontwikkeling analysekader

Voor het analysekader maken we gebruik van de factoren die van invloed zijn op de leeropbrengsten bij afstandsonderwijs zoals de Kennisrotonde op een rij heeft gezet.³ De Kennisrotonde keek naar onderzoeken die zijn gebaseerd op de theorie van *transactional distance* van Moore.⁴ Met 'transactionele afstand' wordt de psychologische en communicatieve ruimte tussen leraar en leerling bedoeld.

Volgens deze theorie is de leeropbrengst bij afstandsonderwijs afhankelijk van drie factoren: dialoog, structuur van het onderwijsprogramma en autonomie van de leerling. Deze drie factoren moeten in balans zijn om te komen tot leeropbrengsten bij de leerling. Bij *dialoog* gaat het om de communicatie tussen leraar en leerling en de communicatie tussen leerlingen onderling. Onder *structuur* van het curriculum gaat het met name om de mate van flexibiliteit. Ten slotte moet de leerling beschikken over een bepaalde mate van *autonomie* bij het leren.

Aan de hand van de driedeling (structuur, autonomie, dialoog) van Moore hebben we de open vragen van de eerste peiling geanalyseerd. Vanuit de antwoorden van de leerlingen kwamen hier twee aanvullende thema's naar voren. Deze twee thema's, 'welzijn' en 'praktisch', zijn toegevoegd aan het analysekader.

Figuur 2 Analyse kader met vijf thema's

2.4 Gesprekssessies Schoolleiders voor de Toekomst

Aan het einde van de vragenlijst van de eerste leerlingenpeiling werd gevraagd of de leerling wilde meedoen aan een gesprekssessie. Deze gesprekssessies zijn uitgevoerd in samenwerking met de beweging Schoolleiders voor de Toekomst. In mei zijn er twee groepsgesprekken gevoerd met in totaal negen leerlingen. Deze gesprekken zijn gevoerd aan de hand van een aantal stellingen.

- Ik heb de afgelopen weken thuis beter kunnen leren dan op school.
- Ik ben blij dat de scholen straks weer opengaan.
- Ik zou willen dat mijn leraren online lessen blijven geven wanneer de scholen weer opengaan.

³ <https://www.nro.nl/kennisrotondevragenopeenrij/afstandsleren-wat-werkt-wel-en-wat-niet/> (geraadpleegd op 8-4-2020)

⁴ Kennisrotonde (2017). *Bestaan er voorbeelden van tijd- en plaatsafhankelijk gepersonaliseerd leren, wat is de rol van de docent hierbij?* (KR.125) Den Haag: Kennisrotonde.

2.5 Ontwikkeling vragenlijst leerlingenpeiling

Op basis van de vijf thema's (dialogo, structuur, autonomie, welzijn en praktisch) is de tweede vragenlijst opgesteld.

Dialogo

1. Ik heb goed contact met vrienden op school
2. Ik kan vragen stellen aan een leraar of mentor

Structuur

3. Mijn leraar geeft voldoende uitleg
4. Ik krijg feedback op mijn leren

Autonomie

5. Ik kan mijn schoolwerk zelf plannen

Welzijn

6. Ik werk graag aan opdrachten voor school
7. Ik kan mijn aandacht goed bij mijn schoolwerk houden

Praktisch

8. Met school werk ik online
9. Mijn leraren zijn goed in online lessen

Vervolgens kiezen leerlingen op een vijf-puntschaal tussen twee uiterste voorkeuren. Dit geeft een beeld over de ideale school. Deze vragen vallen ook onder een van de vijf thema's.

Dialogo

Ik werk veel alleen	Ik werk veel in groepjes
---------------------	--------------------------

Structuur

Veel lessen en weinig huiswerk	Weinig lessen en meer huiswerk
We werken elke week met hetzelfde rooster	Ik kan mijn rooster zelf maken
Ik kan vakken op verschillende niveaus volgen	Ik volg elk vak op hetzelfde niveau
De leraar geeft een cijfer voor je rapport	De leraar geeft tussendoor feedback hoe het gaat

Autonomie

De mentor of coach geeft veel begeleiding	Ik werk veel zelfstandig
De leraar zorgt voor taken of studieplanner	Ik maak zelf mijn eigen planning
De leraar bepaalt wat, hoe en wanneer ik leer	Ik bepaal zelf wat, hoe en wanneer ik leer

Praktisch

De leraar legt uit in de klas	De leraar legt online uit (bv. filmpje)
Ik werk het liefst op papier of met een boek	Ik werk het liefst digitaal

Naast deze stellingen worden ook enkele open vragen gesteld en wordt zowel een tip en top voor de leerling zelf als voor de leraren gevraagd.

Leerlingenpeiling Schoolinfo

De leerlingenpeiling (uitgezet vanaf 14 mei 2020) is allereerst gedeeld binnen het netwerk van Schoolinfo, via enkele contacten van Schoolleiders voor de Toekomst en sociale media. Daarnaast heeft LAKS de vragenlijst gedeeld op hun sociale media. Het delen van de vragenlijst zorgde voor een sneeuwbaaleffect. De vragenlijst werd zowel door leraren als leerlingen verspreid. Ook heeft Schoolinfo de communicatieadviseurs van een aantal actieve scholen in hun netwerk benaderd. Tenslotte is de vragenlijst ook gedeeld in de nieuwsbrief van Schoolinfo en in de nieuwsbrief van Platforms VMBO.

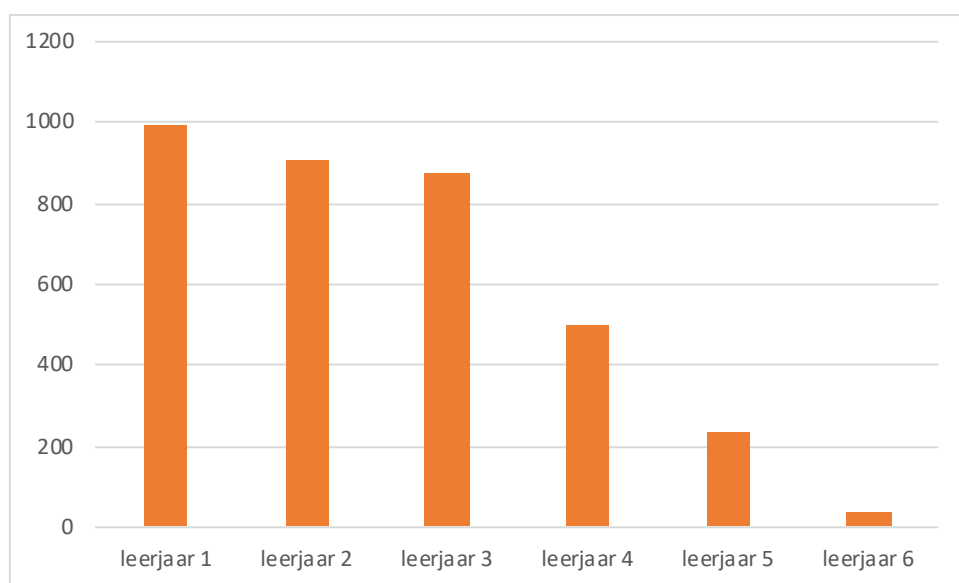
De vragenlijst is t/m 17 juli 2020 ingevuld door 4326 leerlingen. De uitkomsten van deze vragenlijst zijn gebruikt voor de kwantitatieve analyse en de kwalitatieve analyse. In bijlage 2 staat de vragenlijst van de leerlingenpeiling.

Leerlingenpeiling scholen in 't Gooi door Kring van Schoolleiders

De Kring van Schoolleiders, waarin alle scholen binnen 't Gooi zijn vertegenwoordigd, wilde ervaringen ophalen van zowel leerlingen, leraren als schoolleiders in de periode van het onderwijs op afstand. Op basis van de tweede vragenlijst van Schoolinfo is een aparte vragenlijst gemaakt voor een peiling, die is verspreid onder een groep van 14 van de 24 scholen aangesloten op de Kring van Schoolleiders. De vragenlijst voor scholen in 't Gooi bestond uit alle vragen van de Schoolinfo-peiling, aangevuld met twee gesloten en vier open vragen. Deze vragenlijst is ingevuld tussen 20 mei en 2 juni 2020, door 1691 leerlingen. De uitkomsten van deze vragenlijst zijn meegenomen in de kwantitatieve analyse. In bijlage 3 staat de vragenlijst van de leerlingenpeiling voor de scholen in 't Gooi.

Beschrijving respondenten leerlingenpeiling

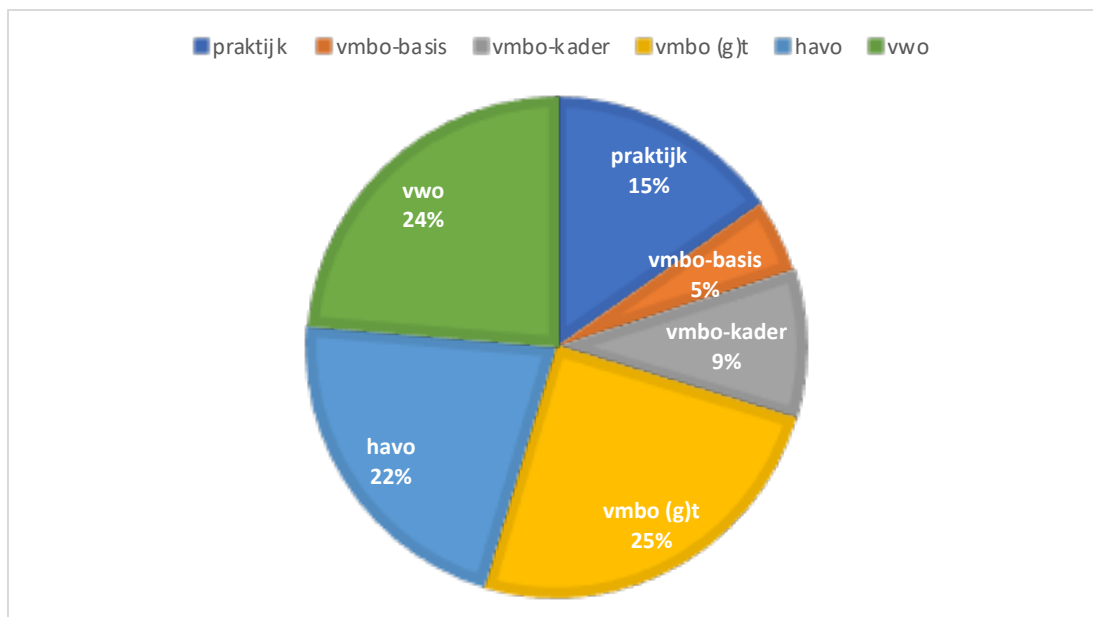
De kwantitatieve analyse is uitgevoerd onder 4326 respondenten (2635 uit de leerlingenpeiling Schoolinfo en 1691 uit de leerlingenpeiling Scholen in 't Gooi). De steekproef bestond 56.31% uit meisjes, 43.46% uit jongens en 0.23% heeft het geslacht niet ingevuld.

Grafiek 1 Aantal respondenten uitgesplitst naar leerjaar

De leerlingen zijn verdeeld over verschillende jaarlagen, waarbij de onderbouw⁵ de grootste groep vormt. Onderwijssoort vmbo duurt vier jaar. Dat kan een verklaring zijn voor de ondervertegenwoordiging van leerjaar 5 en 6. Tevens hebben examenleerlingen geen lessen meer gevolgd tijdens de coronacrisis, wat ook het lagere aandeel bovenbouw verklaart.

⁵ Leerjaar 1 en 2, (onderbouw N=1900, bovenbouw N=1632, onbekend=794)

Grafiek 2 Verdeling respondenten per onderwijssoort

De respondenten zijn verdeeld over de verschillende onderwijssoorten. De grootste groep respondenten zit op het vmbo-gemengd/theoretische leerweg, gevolgd door de vwo, havo, praktijkonderwijs, vmbo-kader en vmbo-basis⁶⁷. Bij een brede brugklas werd het laagste niveau meegeteld, bijvoorbeeld een leerling in een havo-vwo brugklas is meegeteld als een havo leerling. Van bijna 20% van de leerlingen is het niet bekend welke onderwijssoort zij volgen.

Provincie	Aantal
Friesland	5
Drenthe	116
Overijssel	304
Groningen	1
Gelderland	442
Flevoland	2
Utrecht	98
Noord-Holland	1888
Zuid-Holland	171
Zeeland	2
Noord-Brabant	314
Limburg	39
Onbekend	944
Totaal	4326

Tabel 3 Aantal respondenten uitgesplitst naar provincie

Er is geen sprake van een representatieve populatie. Er is een oververtegenwoordiging van scholen in Noord-Holland. Dit heeft te maken met een grote groep respondenten uit 't Gooi.

⁶ vmbo-(g)t (N=871), vwo (N=825), havo (N=756), praktijk (N=532), vmbo-k (N=335) en vmbo-b (N=166).

⁷ In de resultaten zijn praktijkonderwijs, vmbo-b, vmbo-k en vmbo-(g)t geclusterd in vmbo, zodat de groepen groot genoeg waren om met elkaar te vergelijken.

2.6 Analysemethode

Analyse kwantitatieve gegevens

Voor de kwantitatieve analyse zijn de antwoorden op de gesloten vragen van de leerlingenpeiling t/m 17 juli 2020 geanalyseerd.

Alle metingen zijn uitgevoerd in JASP. Voor de analyse is grotendeels gewerkt met de Repeated-measure, Regressieanalyse en Ancova. De resultaten zijn uitgesplitst naar onderwijssoort. Omdat niet alle leerlingen hebben aangegeven in welk onderwijssoort zij onderwijs volgen, is het aantal vaak kleiner dan de steekproefgrootte.

Voor de vragenlijst is gebruik gemaakt van een vierpuntschaal, variërend van nooit t/m altijd (1=nooit, 2=soms, 3=vaak, 4=altijd). Alle resultaten zijn uitgesplitst naar onderwijssoort vmbo, havo en vwo. Hiervoor is gekozen zodat de groepen groot genoeg zijn om met elkaar te vergelijken. Onder vmbo valt praktijkonderwijs, vmbo-b, vmbo-k en vmbo-g(t). Met een Repeated measure werd onderzocht of er significante verschillen waren tussen de meet-momenten (voor, tijdens en na).

Analyse kwalitatieve gegevens

De analyse van de kwalitatieve gegevens is in drie stappen gedaan.

Stap 1: Exploratieve peiling en opstellen analysekader

De exploratieve peiling bestond geheel uit open vragen, om de belangrijkste (sub)thema's voor leerlingen op te halen binnen de drie thema's 'autonomie', 'dialogoog' en 'structuur' volgens de theorie van Moore. Na analyse van de eerste 80 antwoorden is het analysekader aangevuld met de hoofdthema's 'welzijn' en 'praktisch'. Op basis hiervan zijn de vragen voor de leerlingenpeiling samengesteld. De exploratieve peiling is in totaal door 160 leerlingen ingevuld, alle open antwoorden zijn meegenomen in de totale kwalitatieve analyse.

Stap 2: Leerlingenpeiling en aanvulling sub-thema's

Op basis van de leerlingenpeiling is er per thema een topiclijst opgesteld, met subthema's voor de vijf hoofdthema's. In de leerlingenpeiling konden leerlingen in open vragen tips en toezicht geven voor de leerling zelf én voor de leraren. Voor het opstellen van de topiclijst zijn van deze vragenlijst de antwoorden op de open vragen t/m 24 mei (124 reacties) geanalyseerd. In de peiling onder Gooise leerlingen zijn extra open vragen opgenomen specifiek over toetsing, feedback en mentoraat. De antwoorden op deze vragen (t/m 24 mei) zijn ook meegenomen in de analyse voor de aanvulling van sub-thema's. In totaal zijn in deze fase 778 items gecodeerd.

Stap 3: Totaalanalyse: controle van onderwerpen

In de derde fase is gekeken naar de overige response aan de hand van de ontstane topiclijst op mogelijk nieuwe thema's, aanvullende opmerkingen of typerende uitspraken. Hiervoor zijn de antwoorden in grote lijnen doorgenomen en is er vooral gezocht naar controle van de eerder benoemde thema's en sub-thema's.

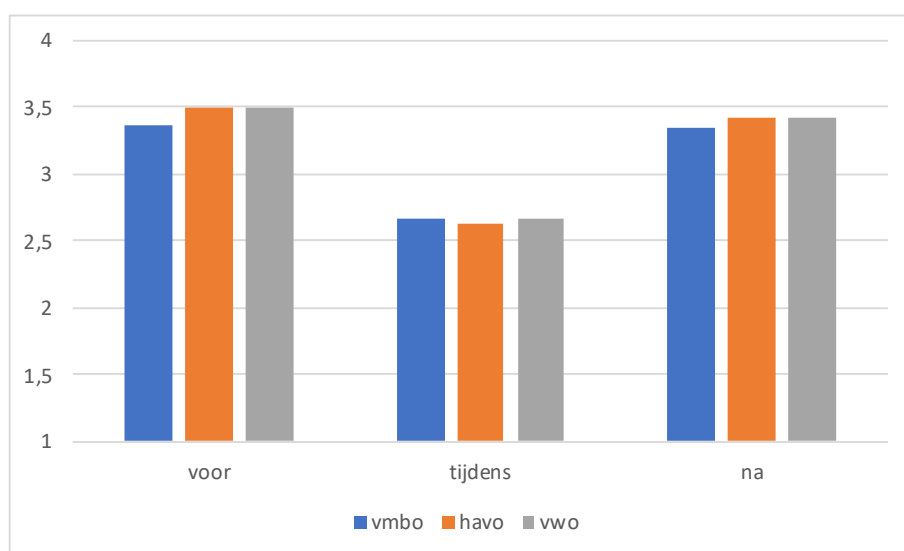
De analyse is beschrijvend van aard en heeft als doel om de uitkomsten van de kwantitatieve analyse te ondersteunen met verhalen van de leerlingen. Omdat de vragenlijsten gedeeltelijk overlappen, verschillen de responsaantallen per geanalyseerde vraag. Daarom geven we geen aantallen, frequenties of percentages van respondenten weer bij de kwalitatieve gegevens. Ter illustratie zijn steeds diverse quotes van leerlingen opgenomen.

3 Resultaten leerlingenpeiling deel 1 – ervaringen van het afstandsonderwijs

Er is in de vragenlijst gewerkt met stellingen. Bij een stelling geven leerlingen aan in welke mate deze betrekking op hen heeft (op een vierpuntschaal nooit-soms-vaak-altijd) in de situatie voor corona (voor), in thuisonderwijs (tijdens) en tenslotte of zij dit straks ook willen (na). Doordat zij dit aangeven voor de drie momenten, kunnen we een goede vergelijking maken over hoe zij nu het verschil met het onderwijs vóór corona ervaren (verschil vroeger-tijdens) en wat zij willen meenemen als de scholen weer opengaan (verschil tijdens-na).

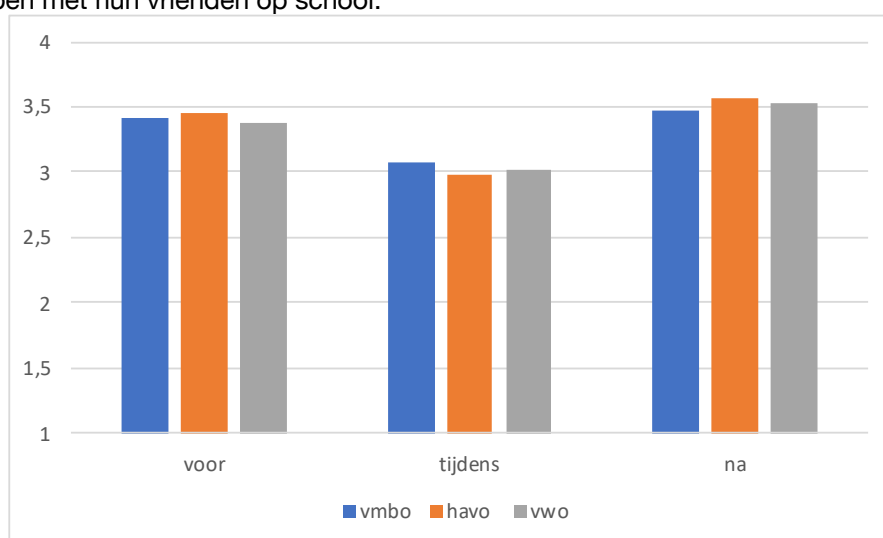
3.1 Thema Dialoog

De mate van communicatie tussen leraar en leerling en de communicatie tussen leerlingen onderling werd gemeten via de stellingen “Ik heb goed contact met vrienden op school” en “Ik kan vragen stellen aan een leraar of mentor”.

Grafiek 3 Gemiddelde score op de stelling “Ik heb goed contact met vrienden op school”

Zoals verwacht neemt het onderlinge contact tussen leerlingen tijdens de coronacrisis bij alle onderwijssoorten in sterke mate af. Leerlingen geven aan dat ze tijdens de coronacrisis graag weer contact hebben met hun vrienden op school.

Grafiek 5 Gemiddelde score op de stelling “Ik kan vragen stellen aan een leraar of mentor”

Leerlingen geven aan dat ze tijdens corona minder goed vragen kunnen stellen aan hun leraar of mentor dan daarvoor, terwijl ze dit in de situatie na corona wel graag willen.

Het contact met medeleerlingen beschrijven leerlingen vooral met woorden als gezelligheid, sociale interactie en samen leren en werken aan opdrachten. Het contact met leraren bestaat voornamelijk uit begeleiding, coaching en motivering. Een extra sub-thema is het contact met de mentor.

Contact met medeleerlingen

Op de vraag wat leerlingen graag uit de situatie voor corona mee willen nemen naar het post-corona onderwijs, steekt één element er met kop en schouders bovenuit: het in contact zijn met vrienden. Leerlingen missen de gezelligheid van het ontmoeten van vrienden en medeleerlingen op school.

“Op dit moment heb ik alleen het stomme van school (werken, toetsen, enz.), maar zonder het leuke (sociaal contact met vrienden). Ik word thuis gewoon bijna depressief.” (leerling 4 atheneum)

Leerlingen geven aan dat het sociale aspect van klasgenoten ook belangrijk is bij het samenwerken aan opdrachten en het samen betekenis geven aan informatie die verstrekt wordt.

“Omdat je niet een op een kan praten met elkaar of even snel overleggen over hoe en wat. Ook ontstaan er misverstanden omdat je het verkeerd interpreteert.” (leerling 4 vwo)

Contact met leraren

In het contact met leraren noemen leerlingen een aantal zaken die in het onderwijs op afstand beter werkt dan in het onderwijs voor corona. In de eerste plaats gaat het hier om een geduldige en begripvolle instelling van de leraar. Dat de nieuwe situatie voor iedereen lastig was, van ‘even schakelen’ tot ‘flink zoeken’, zorgde voor wederzijds begrip tussen veel leraren en leerlingen. Daarnaast benoemen leerlingen ook de bereikbaarheid van de leraren als positief. Zo vinden sommige leerlingen het prettig om digitaal vragen te kunnen stellen en prijzen enkele leerlingen hun leraren dat zij goed online beschikbaar zijn om individuele vragen te beantwoorden.

“De leraren geven antwoorden en ze denken dat je vraag klaar is, maar live kan je nog doorvragen enz. Overleggen met de docent gaat makkelijker, dan met de chat. En ik kan mijn vragen makkelijker formuleren. We zitten nu aan het eind van het jaar en hebben alle stof wel behandeld, maar met sommige dingen is het fijn als je bv een onduidelijke opdracht hebt, dat je duidelijk je vraag kan stellen.” (leerling 5 vwo, gespreksessie)

Niet alle leerlingen vinden hun leraren goed bereikbaar en begripvol. Sommige leerlingen voelen zich onvoldoende gehoord of gezien. Ze zien graag dat hun leraren nog meer betrokken zijn bij de thuissituatie van de leerling en het begeleiden in het schoolwerk of de planning. Deze leerlingen vinden dat het stellen van vragen gemakkelijker gaat bij de leraar in de klas. Zij zouden sneller hulp vragen en ontvangen wanneer ze weer in een fysieke schoolsituatie zitten, waarin leraren rondlopen tijdens les- of werkuren.

“Ik mis de uitleg. En ze moeten meer aan ons vragen van ‘hoe is het gegaan, was het moeilijk?’” (leerling 1 vmbo-(g)t)

“Sommige leraren doen hun best hoor, andere zien dit volgens mij ook als één grote vakantie en gaan soms slordig om met het hele gebeuren naar mijn mening.” (leerling 5 vwo)

Contact met de mentor

De mentor van een leerling speelt vaak een belangrijke rol in het contact met school. De verschillen tussen scholen, klassen en zelfs individuele mentorrelaties waren zowel voor corona als tijdens het thuisonderwijs zeer groot. Sommige leerlingen zagen hun mentor zelden tot nooit, en de afgelopen periode juist veel vaker via een online les. Andere mentoren zijn juist stilgevallen tijdens de periode van thuisonderwijs, terwijl zij in de periode daarvoor zeer regelmatig contact met hun mentorklas hadden. Er zijn leerlingen die het ‘contact op de gang’ met hun mentorleraar missen, maar er zijn ook leerlingen die sinds de coronacrisis juist opeens veel 1-op-1 contact met hun mentor hebben.

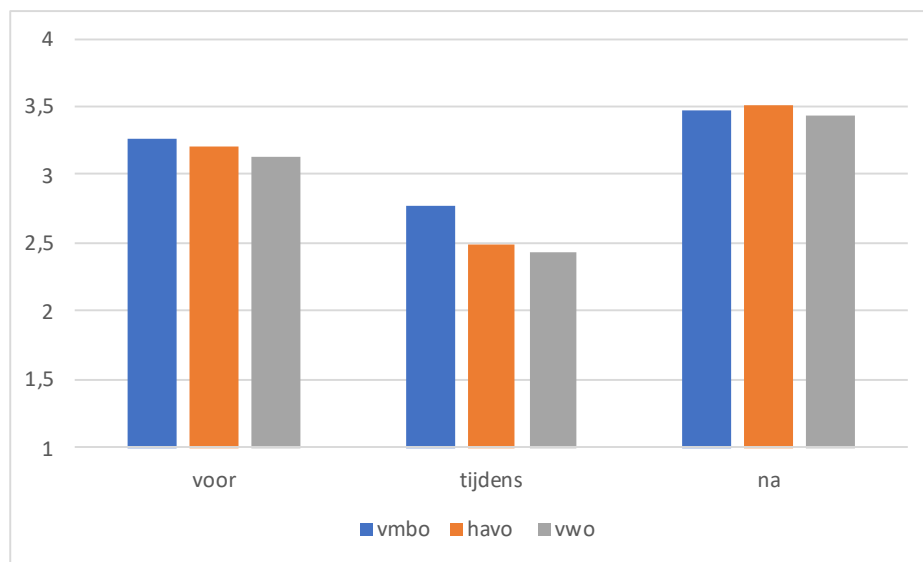
Waar geen twijfel over is, is dat het individuele contact met de mentor, zowel live als digitaal, door leerlingen in diverse jaarlagen en onderwijssoorten zeer gewaardeerd wordt. Op die manier voelen leerlingen zich gezien en begrepen. De hulp bij planning door de mentor wordt nu gemist; evenals het ‘samen leuke dingen doen’. Het ‘samen bespreken in kleinere groepen’ is een goede manier om als mentor contact te hebben met de leerlingen; voor sommigen is individueel contact spannend, die spanning valt in een groepje weg.

*“Dat mijn mentor me weer gaat helpen met mijn planning te maken en het niet mij alleen laat doen.”
(leerling 1 vwo)*

Door het onderwijs op afstand ervaren leerlingen dat ze behoefte hebben aan meer mentormomenten, ook vaker individueel, maar minder lang en minder klassikaal. Dat mentoren ook buiten schooltijd te bereiken zijn, wordt vaak zeer gewaardeerd.

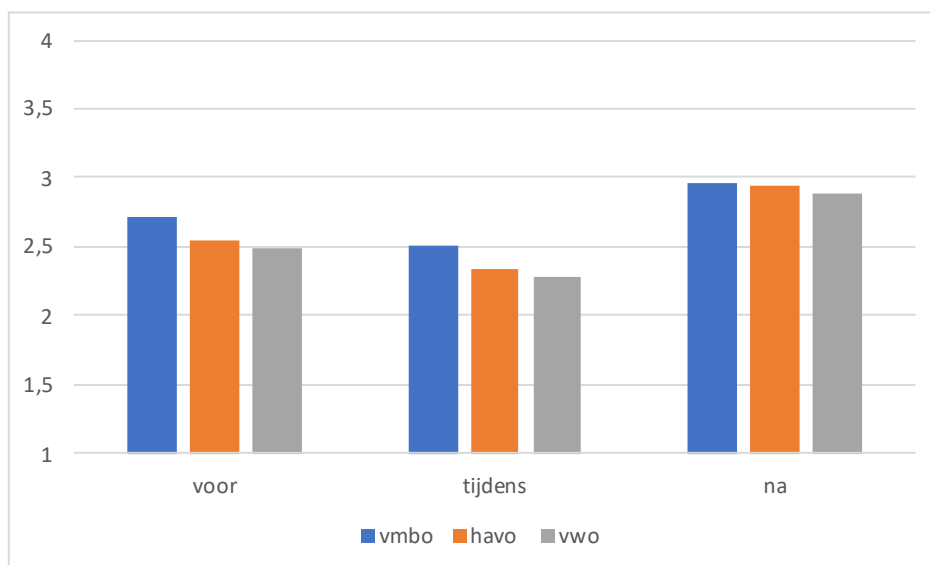
3.2 Thema Structuur

De mate van structuur is gemeten aan de hand van de stellingen “Mijn leraar geeft voldoende uitleg” en “Ik krijg feedback op mijn leren”.

Grafiek 6 Gemiddelde score op de stelling “Mijn leraar geeft voldoende uitleg”

Leerlingen ervaren tijdens afstandsonderwijs dat ze minder vaak voldoende uitleg krijgen van hun leraren.

Grafiek 7 Gemiddelde score op de stelling "Ik krijg feedback op mijn leren"

Leerlingen kregen tijdens de coronacrisis minder feedback op het leerproces. Leerlingen van alle onderwijssoorten geven aan dat ze meer feedback willen krijgen, als de scholen weer opengaan.

Onder het thema structuur vallen verschillende onderwijskundige thema's die te maken hebben met het vormgeven van onderwijs en de mate van flexibiliteit (maatwerk) daarbij voor leerlingen. We onderscheiden op basis van de antwoorden van de leerlingen de volgende sub-thema's:

- In de les; onderwerpen als instructie, online en offline les en huiswerk
- Rond de les; lesoverstijgende onderwerpen zoals duidelijkheid en rooster
- Toetsing

In de les

Een aantal elementen met betrekking tot instructie bestempelen leerlingen als prettig in het onderwijs op afstand. Leerlingen waarderen het wanneer er korte, maar real-time, instructiemomenten zijn en dat deze worden afgewisseld met bijvoorbeeld video's en PowerPoints die kunnen worden teruggekeken.

"De uitlegvideo's zijn geweldig, je kan het op pauze zetten en je kan het overnieuw bekijken als je zou willen." (leerling 4 atheneum)

Wat opvalt is dat sommige leerlingen ervaren dat er meer rust is tijdens de uitleg. Leerlingen zijn vaak *gemute* door de leraar en kunnen dus niet door de les heen praten en er wordt minder tijd besteed aan allerlei akkefietjes. Door deze rust vinden sommige leerlingen het makkelijker om vragen te stellen aan leraren dan voor de coronacrisis.

"Doordat niemand door de uitleg praat, kan de docent in één keer uitleggen en kan je daarna werken aan je weektaak. Hierdoor duurt de uitleg minder lang en heb je, grotendeels, je weektaak af tijdens de overige tijd van de les." (leerling 5 vwo)

Ook ervaren leerlingen bij afstandsonderwijs een toename in huiswerk. Leerlingen noemen regelmatig dat ze ervaren dat er veel meer huiswerk wordt gegeven voor veel vakken. Nu ze daar ook zelf meer voor moeten uitzoeken ervaren sommige leerlingen dit als een dubbele belasting. Daarbij moesten ze in korte tijd meer leren plannen (meer hierover bij thema autonomie).

"De werkdruk voelt hoger aan als gewoonlijk. Doordat je je op je kamer minder goed kan concentreren maar docenten wel huiswerk blijven geven en extra opdrachten geven in de veronderstelling dat we niks uitvoeren nu we thuis zitten, werkt niet positief." (leerling 5 vwo)

Rond de lessen

Een uitdaging van het afstandsonderwijs die het vaakst genoemd is door leerlingen gaat over duidelijkheid. Leerlingen missen op allerlei vlakken duidelijke kaders en afspraken. Duidelijke afspraken en een bepaalde mate van uniformiteit zijn voor leerlingen zeer wenselijk, ook in de periode na afstandsonderwijs.

"Ik zou het fijn vinden als alle leraren via eenzelfde weg werken, bijvoorbeeld dat alles wat af moet op een dag ook een deadline bevat, zodat dit overzichtelijk in classroom staat." (leerling 5 vwo)

Leerlingen willen meer duidelijkheid en uniformiteit in hoe lessen zijn opgebouwd, waar ze het huiswerk kunnen vinden, wanneer dit af moet zijn, wat de regels zijn binnen een online les. Kortom: meer duidelijkheid voor alle vakken én afstemming hierover tussen alle leraren.

"Zet alle deadlines duidelijk in 1 bestand. Maak allemaal ook gebruik van hetzelfde(!) bestand. Als ik moet zoeken op Magister, Classroom, Lessonup, Mail, App, Classdojo. Dan is het allemaal enorm onoverzichtelijk." (leerling 3 havo)

Leerlingen die vanwege afstandsonderwijs minder lessen op een dag hebben, waarderen dit, zeker wanneer de lessen korter zijn en leerlingen niet te vroeg beginnen. Vakken als gym en keuze-uren worden wel gemist. Het op school zijn geeft leerlingen meer structuur op een dag. Ook wordt de pauze gemist als sociale ontmoetingsplek.

“Ik vond het altijd fijn dat we hele uren lessen hadden want dan heb je tijd om huiswerk te maken en bijvoorbeeld nog te leren voor een toets. Ik vond de pauzes ook altijd fijn omdat je dan kan bijpraten met vrienden.” (leerling 1 havo/vwo)

Toetsing en feedback

Voor de coronacrisis vond de toets doorgaans klassikaal, schriftelijk en per vak plaats. Tijdens het onderwijs op afstand wordt vaker op een andere manier getoetst. De nadruk ligt minder op de cognitieve prestatie doordat leerlingen ook op andere facetten van het leren worden getoetst zoals creativiteit en inzet tijdens de lessen. Toetsen werden bijvoorbeeld vervangen door praktische opdrachten. Leerlingen geven aan dat ze deze andere manieren van toetsen vaker als minder stressvol ervaren en leuker vinden.

“Ook hebben we nu veel meer projecten dan echte toetsen en dat vind ik eigenlijk leuker dus ik hoop dat dat nog even door blijft gaan.” (leerling 4 vwo)

Ook maken leerlingen tijdens afstandsonderwijs vaker formatieve toetsen. De toetsen die worden gemaakt zijn veelal online en hebben daardoor een ander karakter. Er zit vaak een tijdlimiet op de vragen en sommige toetsen worden ook als moeilijker ervaren. Ook krijgen leerlingen in de nieuwe situatie vaker cijfers voor het meedoen tijdens de les en aanwezigheid.

“Mijn school was altijd al redelijk digitaal. Met veel online inleveren, dus voor ons is het normaal om digitaal feedback te krijgen. Sommige docenten geven uitgebreid feedback, zo van: dit heb je gedaan, en hier is een tip. Anderen kijken er niet naar. Het is nogal afhankelijk van de docent.” (leerling, 5 vwo, gespreksessie)

Zoals met meerdere onderdelen van de leerlingenpeiling zijn de elementen die de ene leerling als positief beoordeelt, onderdelen die de andere leerling als pijnpunt ervaart.

De positieve effecten die leerlingen benoemen over de ontwikkelingen rond toetsen concentreren zich voornamelijk rondom spanning en beoordeling. Leerlingen geven aan dat ze het prettig vinden dat er minder druk staat op de toetsen. Ze ervaren minder stress door de voornamelijk formatieve toetsing. Daarnaast geven ze ook aan het gevoel te hebben dat het eerlijk is dat ze ook worden beoordeeld op andere vlakken dan alleen de cognitieve prestatie. De praktische opdrachten en hun inzet tijdens de les wordt nu beloond. Dat dit gezien wordt en belangrijker is gemaakt, vindt een deel van de leerlingen fijn. Leerlingen geven aan dat het wel belangrijk is dat ze op een of andere manier beoordeeld worden, zodat zij een beeld krijgen of ze de stof hebben begrepen.

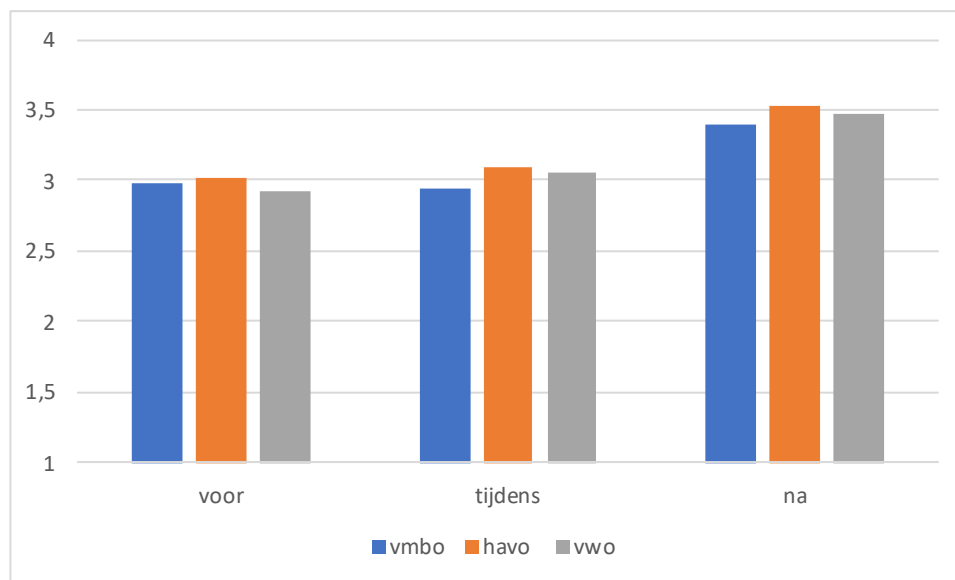
“Ik vind juist dat ik in opdrachten veel beter de verdieping kan opzoeken en bronnen erbij kan pakken enzo. En ik vind juist de stof die je voor een toets moet leren beperkter. Maar een toets is aan de andere kant wel een betere voorbereiding op het examen. Dus uiteindelijk werkt dat wel beter als voorbereiding op je eindexamenjaar.” (leerling 5 vwo, gespreksessie)

De negatieve punten lijken zich voornamelijk rond motivatie te vormen. Leerlingen voelen minder druk om hun best te doen omdat ze niet ‘afgerekend’ worden op hun werk. Tevens geven leerlingen aan dat ze toetsen als fraudegevoeliger en minder eerlijk zien. Dit wordt ook als negatief ervaren. Het heeft ook te maken met het laatste en misschien wel belangrijkste punt uit de peiling: een deel van de leerlingen ziet de verandering in de manier van toetsen leidt tot meer onduidelijkheid in hun leerproces. Zij geven aan dat ze minder goed weten of ze de stof beheersen. Daarnaast vinden leerlingen het niet altijd duidelijk waar en hoe de toetsen (en ook praktische opdrachten) gemaakt of ingediend moeten worden.

“Mijn voorkeur gaat naar een toets. Ik haal meer uit leren voor een toets, dan verdiep ik me meer in de stof. Ik vind het wel veel minder leuk hoor, maar leer er denk ik wel meer uit.” (leerling 5 vwo, gesprekssessie)

3.3 Thema Autonomie

De autonomie is gemeten met de stelling “Ik kan mijn schoolwerk zelf plannen”.

Grafiek 8 Gemiddelde score op de stelling “Ik kan mijn schoolwerk zelf plannen”

Er zijn geen grote verschillen op deze stelling voor en tijdens corona. Wel reageren leerlingen verdeeld op deze vraag, wat erop duidt dat op dit thema grote verschillen tussen leerlingen zijn. Een groot deel van de leerlingen in alle onderwijssoorten geeft aan ze zelf hun schoolwerk willen plannen als de scholen weer opengaan.

Als gevolg van afstandsonderwijs kregen leerlingen veelal minder lessen en vond er soms minder controle plaats, omdat leerlingen niet fysiek op school zijn. Daardoor zijn leerlingen meer zelf gaan doen tijdens deze periode en hebben zij veelal zelf meer moeten plannen. Deze verandering op het gebied van autonomie wordt verschillend ervaren door leerlingen.

“Deels positief want je kan het zelf inplannen, maar je moet wel zorgen dat je alles op tijd af hebt en dat vind ik soms lastig.” (leerling 4 vwo)

Bij dit thema zijn twee sub-thema’s te onderscheiden;

- verantwoordelijkheid en zelfstandigheid
- zelfregulatie en motivatie.

Verantwoordelijkheid en zelfstandigheid

Wat leerlingen graag behouden uit het afstandsonderwijs gaat voornamelijk over de grotere vrijheid. Leerlingen geven aan het heel fijn te vinden om op hun eigen tempo te kunnen werken. Hiermee worden meerdere facetten bedoeld. Ten eerste kunnen ze aan hun schoolwerk werken op het moment dat ze zelf prettig vinden.

“Als je op dat moment meer behoefte hebt om zelfstandig te werken dat je daar de mogelijkheid voor krijgt.” (leerling 5 vwo)

Daarnaast kunnen ze zelf kiezen aan welk vak ze meer en minder tijd besteden, omdat ze daar wel of niet goed in zijn. Daarbij geven ze aan dat het goed is dat ze op deze manier ook beter leren plannen omdat ze het indelen van de dag veelal zelf moeten doen. Ze leren zelf nog meer verantwoordelijkheid te nemen voor het afmaken van hun taken.

“Dat ik zelf meer kan plannen dus dat de leraar een deadline geeft en ik dan zelf kan bepalen wanneer ik het kan maken” (leerling 1 vmbo-(g)t)

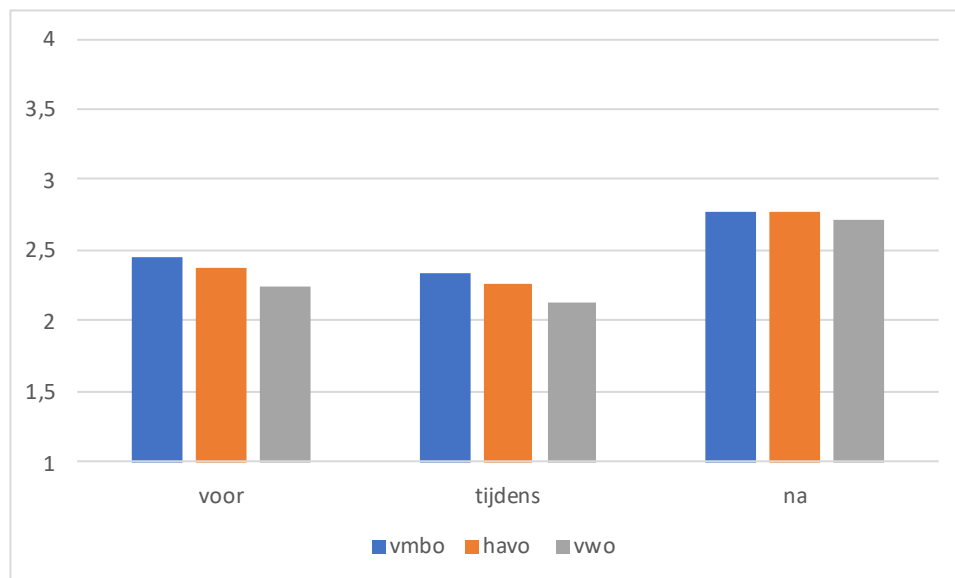
Zelfregulatie en motivatie

Een grote uitdaging voor leerlingen zit in zelfregulatie. Sommige leerlingen geven aan dat ze afstandsonderwijs als zwaar ervaren omdat alles “vanuit henzelf” moet komen. Ze geven aan dat ze druk ervaren vanwege de grote mate van zelfstandigheid die van ze wordt verwacht. Ze hebben veel minder controle en vinden dit lastig. Ze moeten zichzelf motiveren, missen een vast ritme en vinden het lastig om alles bij te houden.

“Ik heb moeite met mezelf aan het werk zetten, omdat ik normaal de structuur al van school kreeg. Na school was er dan ook niet veel huiswerk en ik had nog tijd voor projecten. Nu voelt alles nogal chaotisch en ik loop erg achter bij sommige vakken. Daarnaast is het ook moeilijk om alles bij te houden.” (leerling 5 vwo)

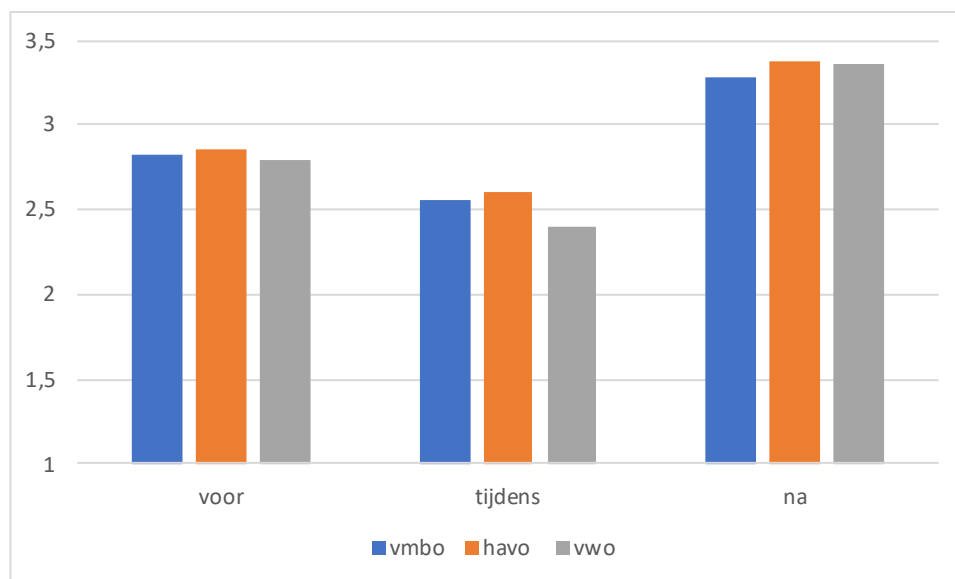
3.4 Thema Welzijn

Het welzijn van de leerlingen werd gemeten via de stellingen: “Ik werk graag aan opdrachten voor school” en “Ik kan mijn aandacht goed bij mijn schoolwerk houden”.

Grafiek 9 Gemiddelde score op de stelling “Ik werk graag aan opdrachten voor school”

De motivatie om aan opdrachten voor school te werken is tijdens het afstandsonderwijs bij alle onderwijssoorten gedaald. Vooral de motivatie bij leerlingen uit het vwo is laag; deze groep leerlingen was voor de coronacrisis ook het minst gemotiveerd.

Grafiek 10 Gemiddelde score op de stelling "Ik kan mijn aandacht goed bij mijn schoolwerk houden"

Leerlingen geven ook aan dat ze tijdens het afstandsonderwijs minder goed hun aandacht bij hun schoolwerk kunnen houden. Opvallend is dat de spreiding onder leerlingen redelijk klein is - dit geldt dus voor bijna alle leerlingen.

"Door weinig online uren, veel tijd en ruimte voor zelfstandigheid. Meer tijd voor huiswerk, meer tijd voor creativiteit. School kost heel veel tijd en energie en er wordt veel gekletst in de lessen en daar heb ik thuis geen last van. Contact met vrienden kan prima nog." (leerling 6 vwo)

Leerlingen geven dus aan dat het lastig is om gemotiveerd te blijven tijdens afstandsonderwijs. Hierbij helpt externe motivatie als controle van opdrachten (en aanwezigheid) en door middel van toetsen. Daarnaast kan sociale controle, door klasgenoten, helpen om ook daadwerkelijk aan de slag te gaan.

"Het verbaast mij hoe gemotiveerd ik nog steeds ben nu ik thuisonderwijs krijg. Ik merk soms wel dat ik er minder zin in heb, omdat docenten mij niet goed kunnen controleren en ik alles in "mijn eigen tijd" moet doen." (leerling 3 vwo)

De sub-thema's die bij welzijn naar voren komen, zijn ritme, rust en concentratie, eenzaamheid en stress.

Ander ritme

Als we kijken naar wat er volgens de leerlingen goed gaat tijdens het afstandsonderwijs noemen zij vaak dat ze kunnen uitslapen. Leerlingen geven aan dat dit meerdere positieve effecten heeft, niet alleen op hun motivatie en aandacht tijdens schooluren, maar ook op hun energieniveau na school. Ze kunnen meer tijd besteden aan andere dingen, zoals bewegen en creatieve hobby's zoals muziek. Ook hebben ze meer tijd voor hun familie.

"Ik voel me beter door zelf een beetje een ritme te creëren en daardoor ben ik minder moe en is mijn concentratie beter" (leerling 4 vwo)

Rust en concentratie

De thuisonderwijssituatie gaat voor een kleine groep leerlingen gepaard met rust. Voor deze groep is het thuisonderwijs een bron van structuur, ontspanning en tevredenheid. Zij ervaren dat ze door het thuisonderwijs beter invulling kunnen geven aan hun eigen leerplezier.

“Wat ik mis aan school is het sociale stuk; het overleggen met elkaar, het is anders dan als je het er met elkaar over kan hebben dan als je met elkaar belt. Maar de stress is weg, je werkt veel meer voor jezelf, en minder voor de docent, minder voor school.” (leerling 5 vwo, gespreks sessie)

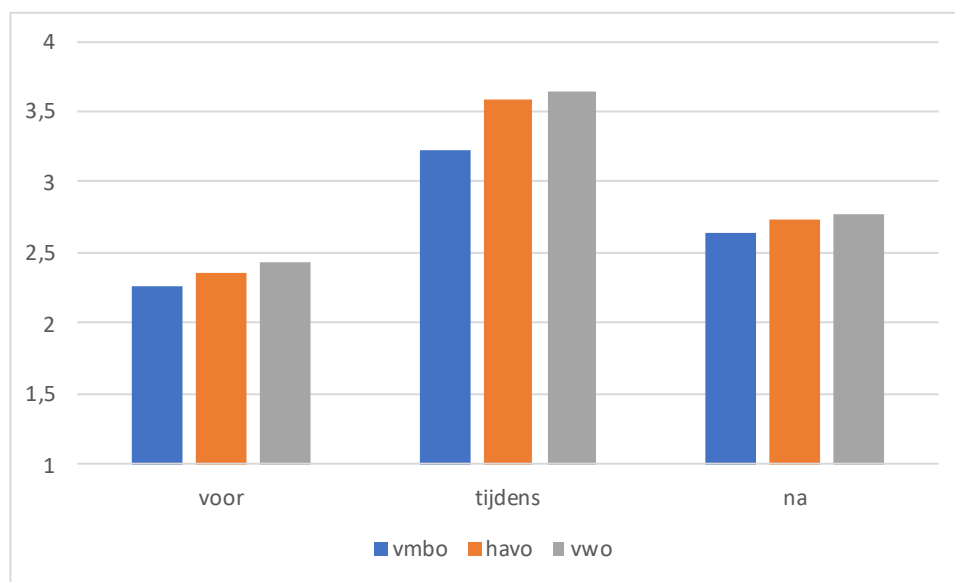
Eenzaamheid en stress

Veel leerlingen geven aan dat ze vooral het echte contact missen. Leerlingen hebben moeite met het voortdurend alleen zijn, ze missen de pauze, het contact met hun medeleerlingen en het contact met de leraar (zie ook thema Dialoog). Daarnaast komt naar voren dat er nu heel veel tijd achter de computer wordt besteed. Ook treedt er stress op bij leerlingen die moeite hebben met de grotere zelfstandigheid. Ze voelen hierin ook minder de mogelijkheid om dit met anderen te bespreken.

“Je moet alles alleen doen en kan niet goed samenwerken, alles heeft een negatieve invloed op mijn prestaties” (leerling 1 vwo)

3.5 Thema Praktisch

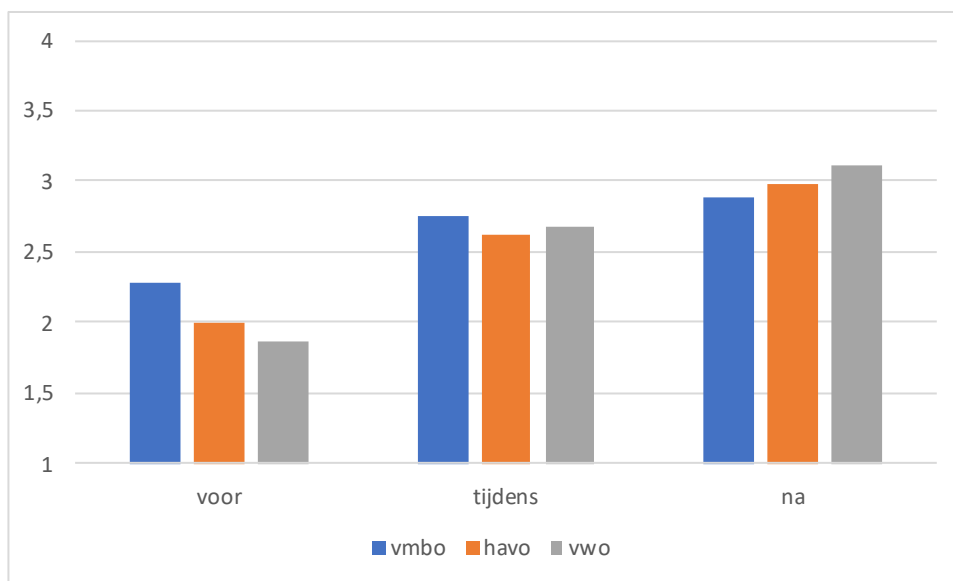
Voor dit thema is gekeken naar de praktische uitvoering van afstandsonderwijs met behulp van de stellingen: “Met school werk ik online” en “Mijn leraren zijn goed in online lessen”⁸.

Grafiek 11 Gemiddelde score op de stelling "Met school werk ik online"

Zoals verwacht werken scholen tijdens het afstandsonderwijs meer online. Opvallend is dat leerlingen uit alle onderwijssoorten aangeven dat zij ‘na corona’ meer online willen werken dan ervoor, maar niet dezelfde hoeveelheid online onderwijs als tijdens corona. Dit wijst in de richting van een balans tussen fysiek- en digitaal onderwijs wanneer de scholen weer opengaan.

⁸ Deze vraag is niet gesteld in de vragenlijst voor de leerlingen in 't Gooi.

Grafiek 12 Gemiddelde score op de stelling "Mijn leraren zijn goed in online lessen"

Leerlingen geven aan dat hun leraren beter zijn in online lessen tijdens het afstandsonderwijs dan daarvoor. Vmbo-leerlingen zien hun leraren als het meest digitaal vaardig. Leerlingen uit alle onderwijssoorten geven aan dat ze graag zien dat leraren na het afstandsonderwijs nog beter online les kunnen geven.

De verschillende praktische elementen zijn geclusterd in de sub-thema's 'digitaal werken' en 'digitale vaardigheden van leraren'.

Digitaal werken

De coronacrisis heeft ervoor gezorgd dat scholen van de een op de andere dag online onderwijs gingen geven. De meeste leerlingen waarderen deze groeispurt en de inzet van hun leraren hierbij. Leerlingen vinden het fijn om met digitale middelen te werken (telefoons, tablet, laptop, etc.) en vinden het fijn om huiswerk en opdrachten digitaal in te mogen leveren. Minder fijn aan het digitaal werken vinden zij zaken als haperende wifi en/of slechtwerkende apparatuur. Leerlingen geven aan graag meer digitaal te willen werken en ook om via omgevingen als Teams of Classroom met elkaar te kunnen communiceren en het voor schoolwerk te gebruiken.

"Huiswerk ook in classroom kunnen uploaden" (meisje 1 havo)

Digitale vaardigheden leraren

Een grote groep leraren heeft volgens leerlingen een grote ontwikkelsprong gemaakt als het gaat om digitale vaardigheden en online pedagogische vaardigheden.

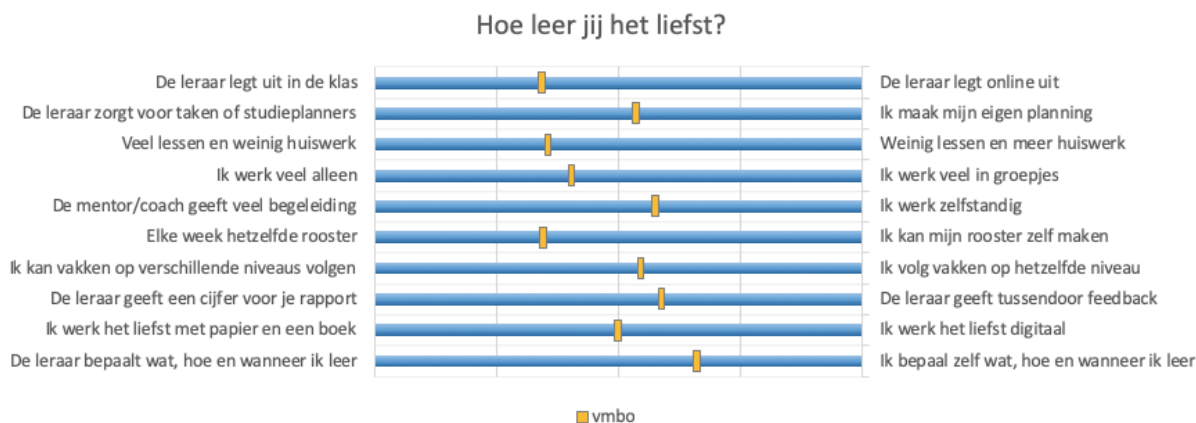
"De docenten zijn in ieder geval wel allemaal veel beter geworden in online dingen. Mijn school is best oud en dat zie je ook wel terug in de docenten. Ik denk dat deze tijd wel een soort boost zal geven, met name ook aan hen." (leerling 4 vwo)

Leerlingen waarderen het heel erg wanneer leraren hun (technische) huishouding op orde hebben. Hierbij komt ook een aantal keer terug dat ze willen dat leraren op tijd hun lessen starten en hun programma/presentatie, etc getest hebben. Hierbij noemen leerlingen dat zij het vervelend vinden als leraren eerst de aanwezigheid controleert en het gebruik van de video-verbinding. Leerlingen geven aan dat de daar veel lestijd aan verloren gaat.

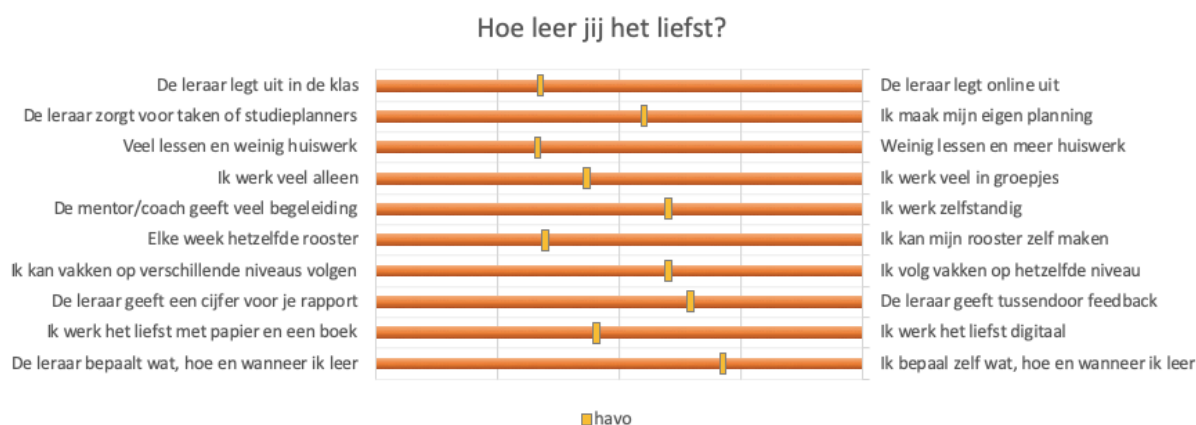
"Het is ook wel fijn dat docenten nu iets beter met de computer kunnen omgaan (ze denken nu niet meer dat hij ontploft als er een lampje brandt). Ik hoop dat ze dat kunnen vasthouden" (leerling 5 vwo)

4 Resultaten leerlingenpeiling deel 2 - ideale onderwijs

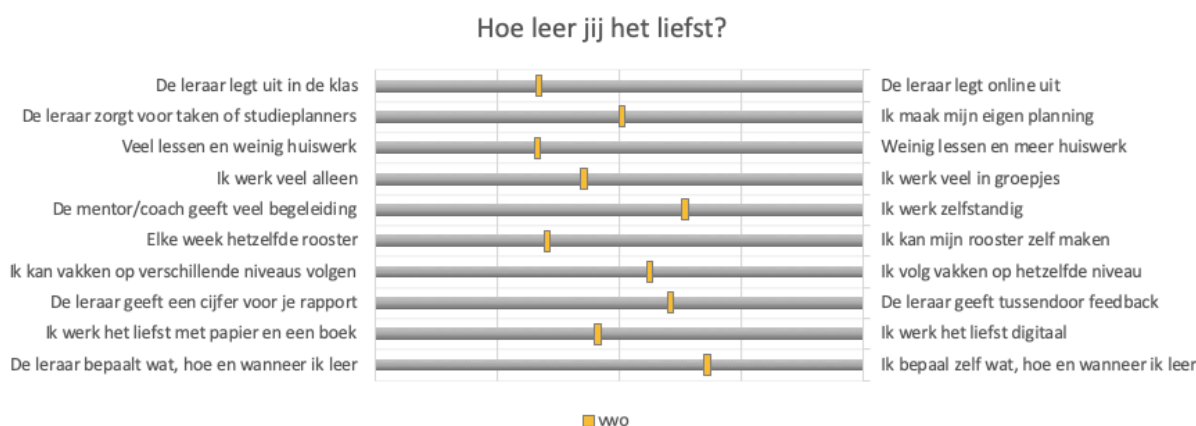
In het tweede deel van de vragenlijst geven leerlingen aan welke elementen zij graag zien in ‘de ideale school’. Dat doen zij door op verschillende onderwerpen te kiezen uit twee uiterste voorkeuren.⁹ Deze resultaten zijn hieronder uitgesplitst per onderwijssoort. In de volgende paragrafen kijken we per thema naar het ideale onderwijs.

Grafiek 13 Gemiddelde score op de vraag “Hoe leer jij het liefst?” (vmbo)

Grafiek 14 Gemiddelde score op de vraag “Hoe leer jij het liefst?” (havo)

Grafiek 15 Gemiddelde score op de vraag “Hoe leer jij het liefst?” (vwo)

⁹ De score is berekend op een vijfpuntsschaal (0 t/m 4), waarbij 2 ‘geen voorkeur’ is.

4.1 Thema Dialoog

We hebben leerlingen gevraagd te kiezen tussen de uitersten “Ik werk veel alleen” en “Ik werk veel in groepjes”. De leerlingen scoorden erg verdeeld. Ook was er geen duidelijk voorkeur voor een van de uitersten. Hierdoor is geen eenduidig beeld te zien voor de ideale situatie op dit thema.

Leerlingen vonden het fijn om hun docenten op eenvoudige manier te benaderen, bijvoorbeeld via de chat van een softwareprogramma. Leerlingen waarderen het contact met hun mentor, voor een deel van de leerlingen was dit contact beter dan voor corona. Zij stellen het op prijs wanneer de korte mentorgesprekjes ook na het afstandsonderwijs blijven bestaan.

“School is voor mij belangrijk vanwege de sociale contacten. Ik denk dat je op school veel contacten legt. Maar zeker ook de basiskennis en daar moet de nadruk op gelegd worden. Dus dat je de basiskennis en –vaardigheden leert, die je nodig hebt om in de hedendaagse samenleving mee uit de voeten te kunnen. Nu word je bij sommige vakken voor beroepen opgeleid die helemaal niet meer gaan bestaan en die niet meer belangrijk zijn in de samenleving.” (leerling leerjaar 5, gespreksessie)

4.2 Thema Structuur

De leerlingen konden kiezen uit de uitersten “Veel lessen en weinig huiswerk” en “Weinig lessen en meer huiswerk”. Leerlingen geven aan een sterke voorkeur te hebben voor veel lessen en weinig huiswerk. Dit geldt voor leerlingen van alle onderwijssoorten.

Bij het kiezen tussen “We werken elke week met hetzelfde rooster” en “Ik kan mijn rooster zelf maken” geven vmbo-, havo- en vwo-leerlingen de voorkeur aan liever elke week met hetzelfde rooster te werken.

De leerlingen hebben de voorkeur om vakken op verschillende niveaus te kunnen volgen (“Ik kan vakken op verschillende niveaus volgen”) in plaats van “Ik volg elk vak op hetzelfde niveau”.

“Nou wat wij zouden willen, is dat je op elk vak een ander niveau zou kunnen werken. Want nu werk je eigenlijk op het niveau waar je het slechtst op bent voor vakken. Dus je moet of volledig vwo zijn, of volledig havo bijvoorbeeld. Ik vind het heel jammer dat je nu allemaal in een hokje gestopt wordt.” (leerling 5 vwo, gespreksessie)

Ten slotte krijgen leerlingen liever tussendoor feedback van de leraar dan een cijfer voor het rapport, dit geldt voor leerlingen uit alle onderwijssoorten. Zij geven de voorkeur aan “De leraar geeft tussendoor feedback hoe het gaat” boven “De leraar geeft een cijfer voor je rapport”.

Leerlingen geven aan dat duidelijkheid op alle gebieden van belang is. Hierbij worden deze punten genoemd:

- Voldoende afstemming tussen leerkrachten.
- Een eenduidig platform waar leraren het huiswerk neerzetten.
- Een heldere opbouw van de les.
- Duidelijk opgeven van huiswerk.
- Heldere deadlines voor het huiswerk.
- Eenduidige grenzen voor wat wel en niet kan tijdens een (online) les.

“De fysieke lessen vind ik niet erg efficiënt. Bij sommige vakken wordt er een rondje huiswerk gemaakt, een preek gehouden enzovoort. Gemiddeld beginnen de lessen 7 minuten na de bel. Als je klaar bent of alles begrijpt of liever zelf leert kan je ook niet even de 'sessie verlaten'. De snelheid van de lessen vind ik nu erg fijn en ik hoop dat dat kan blijven.” (leerling 5 atheneum)

4.3 Thema Autonomie

Leerlingen konden kiezen tussen “De mentor of coach geeft veel begeleiding” en “Ik werk veel zelfstandig”. Hierbij geven zij de voorkeur aan zelfstandig werken, de mate hiervan verschilt per onderwijssoort. Vwo-leerlingen hebben de sterkste voorkeur voor zelfstandig werken.

Leerlingen hebben een lichte voorkeur om zelf hun taken te plannen. Zij kiezen vaker voor “Ik maak zelf mijn eigen planning” tegenover het andere uiterste “De leraar zorgt voortaken of studieplanner”.

Tussen leerlingen is er veel verschil in de behoefte aan autonomie en in hoeverre zij zelf willen en kunnen plannen. Zij zien de verschillen ook met hun medeleerlingen. Maatwerk voor leerlingen op dit gebied lijkt daarom belangrijk.

“Ik vind de vrijheid wel fijn, want nu kan ik zelf inplannen wat ik wanneer doe. Thuis kan ik me ook beter concentreren. Maar ik snap wel dat het ook lastig kan zijn voor leerlingen, want je moet aandacht en hulp nu wel meer opeisen. Die tijd van hun is wel beperkter. Op school kunnen docenten even bij je komen zitten en je helpen. Dus voor planning is het fijn en dat werkt ook goed voor mij, maar voor andere leerlingen zou het minder goed kunnen werken.” (leerling 5 vwo, gesprekssessie)

Als we vragen te kiezen tussen “De leraar bepaalt wat, hoe en wanneer ik leer” en “Ik bepaal zelf wat, hoe en wanneer ik leer”, hebben leerlingen een sterke voorkeur om zelf te bepalen wat, hoe en wanneer ze leren. Bij havo-leerlingen is deze voorkeur iets sterker dan bij vmbo- en vwo-leerlingen.

“Het zelf indelen van welke vakken je beter of minder goed begrijpt vind ik wel prettig. Zelf beslissen wat je nuttig vindt voor jezelf. En de rest in keuzewerktijd of thuis uitwerken. Dingen zelf bepalen waar je echt wat aan hebt. Dat kan nu normaal op school niet. Je moet altijd aanwezig zijn nu, ik zou wel graag willen kiezen.” (leerling 5 vwo, gesprekssessie)

4.4 Thema Welzijn

Voor dit thema zijn geen stellingen opgenomen in de vragenlijst. Dit thema komt wel op andere plekken terug, bijvoorbeeld in de gesprekssessies.

School is voor veel leerlingen een belangrijke bron om een goed ritme te houden, fysieke lessen zijn daar een goed hulpmiddel bij.

“Online lessen zouden ook niet alleen nog maar moeten. Het contact hebben met anderen moet wel blijven vind ik. En school zorgt ook wel echt voor een routine en ritme. En dat is echt stuk moeilijker te vinden zonder live lessen.” (leerling 5 vwo, gesprekssessies)

‘Je kan je dag veel beter inrichten. Wanneer je in een flow zit kan je doorwerken, maar ook als je minder van les hoeft te wisselen, veel minder drukte van de klas om je heen ervaart en minder afleiding hebt.’ (leerling 5 vwo, gesprekssessie)

4.5 Thema Praktisch

Bij het kiezen tussen de uitersten “De leraar legt uit in de klas” en “De leraar legt online uit (bv. Filmpje)” willen leerlingen liever dat de leraar uitlegt in de klas dan dat de leraar online uitlegt.

“Fysieke klassen: ja. Maar dan graag een stuk kleiner. 30 leerlingen is gewoon echt te vol. Ik denk dat het voor iedereen beter te handelen is als de klassen een stuk kleiner zijn. Ik heb zelf een paar docenten gesproken en zij zeggen dat het fijn is dat ze niet de hele tijd onderbroken worden. Zij vinden de rust en stilte ook wel heel fijn, ook al is het heel vreemd om niet tegen mensen te praten. Maar als mensen de keuze krijgen of ze er wel of niet bij zijn, dat een les ook via skype ofzo te volgen is.” (leerling 5 vwo, gesprekssessie)

Bij de keuze tussen “Ik werk het liefst op papier of met een boek” en “Ik werk het liefst digitaal” hebben leerlingen een lichte voorkeur voor het werken op papier of met een boek. Dit geldt vooral

voor leerlingen in het vwo en in mindere mate voor leerlingen in het vmbo en de havo. Hoewel er een gemiddelde naar voren komt, zijn de antwoorden sterk verdeeld over de schaal. Dit geeft aan dat de leerlingen zeer verschillend denken over dit onderwerp.

Deze verdeeldheid komt bijvoorbeeld door verschillende vakken. Volgens leerlingen zijn sommige vakken beter geschikt voor online lessen dan andere vakken. Daarnaast verschillen leraren in digitale vaardigheden.

“Het ligt aan het vak of ik wil dat ze online lessen door blijven geven. Koor lukt niet, vierstemmig zingen lukt echt niet online. En een krijtbord bekijken is ook online lastig. Maar sommige leraren kunnen juist weer heel goed tekenen op zo’n bord.” (leerling 5 vwo, gespreks sessie)

Verder geven leerlingen aan dat ze in de toekomst ook graag de mogelijkheid willen behouden om af en toe thuis te werken, waarbij zij zelf meer kunnen kiezen hoe ze hun dag indelen en aan welk vak ze meer of minder tijd besteden.

“Ook vind ik de online lessen wel heel erg fijn. Zoiets zouden docenten bijvoorbeeld kunnen doen voor de toetsweek om de stof door te nemen met de leerlingen die het willen.” (leerling 5 vwo)

“Voor mensen voor wie het fysiek lastig is om naar school te komen, kan het fijn zijn om een combinatie tussen online en fysiek lessen krijgen. Dat zou qua tijd en andere dingen een hoop problemen wegnemen. Vb: kinderen die fysiek problemen of blessures hebben, maar ook leerlingen die add of adhd hebben kunnen er veel baat bij hebben.” (leerling 5 vwo, gespreks sessie)

5 Conclusies, aanbevelingen en aandachtspunten

Leerlingen zijn over het algemeen positief over het onderwijs op afstand. De overgang naar online onderwijs is meestal goed gegaan en leerlingen waarderen de inzet van school en het adaptief vermogen van hun leraren daarin. Daarnaast zien we dat leerlingen heel graag weer naar school willen. Ze missen hun vrienden en het sociale contact. Desondanks zien leerlingen ook positieve kanten van online onderwijs, zoals meer ontwikkeling in zelfstandig werken, minder of anders toetsen en de groei in digitale vaardigheden van leraren.

Het is belangrijk om hierbij aan te geven dat er grote verschillen zijn in de effecten van het afstandsonderwijs op leerlingen. De verandering die voor de ene leerling een positief effect heeft, wordt door de andere leerling als negatief ervaren. Dit maakt het niet eenvoudig om eenduidige conclusies te trekken uit de huidige gegevens. We blijven graag dicht bij de stem van de leerling door hun antwoorden om te zetten in aanbevelingen en aandachtspunten voor het onderwijs.

Hieronder worden de conclusies per inhoudelijk thema kort toegelicht en aangevuld met aanbevelingen en aandachtspunten.

5.1 Dialoog

Door afstandsonderwijs is het contact tussen leerlingen sterk afgenomen. Ze geven aan hier wel behoefte aan te hebben. Dit bevestigt dat school voor leerlingen een ontmoetingsplek is. Daarnaast kunnen leerlingen minder goed vragen stellen aan hun leraar of mentor terwijl zij aangeven hier wel behoefte aan te hebben.

Aanbevelingen en aandachtspunten vanuit de leerling

- Een leerling is niet alleen maar een onderdeel van een groep, zorg voor genoeg aandacht voor de individuele leerling. Geef als vakleraar persoonlijke en inhoudelijke feedback, zodat leerlingen weten hoe het met hun voortgang gaat en dat de leraar de leerling in het vizier heeft.
- Maak de drempel voor een leerling om de mentor te benaderen laag.
- Communiceer duidelijk over aanwezigheid, opdrachten, verwachtingen, regels en normering. Maak bijvoorbeeld ook goede afspraken over reactietermijnen bij vragen.

5.2 Structuur

Leerlingen krijgen tijdens de coronacrisis minder feedback op hun leerproces. Vooral leerlingen op de havo en het vwo hebben hier wel behoefte aan. De leerlingen hebben ook een lichte voorkeur voor het tussendoor feedback ontvangen dan een cijfer voor een rapport te krijgen. Daarnaast hebben de leerlingen een grotere voorkeur voor het werken met een vast rooster dan een rooster dan ze zelf kunnen samenstellen. Ze geven aan dat ze het fijn vinden om op eigen tempo te kunnen werken, maar dat ze plannen moeilijk vinden en dat het ze veel energie kost.

Aanbevelingen en aandachtspunten vanuit de leerling

- Zorg voor maatwerk voor leerlingen. Leerlingen zijn heel verschillend in hoe zij kunnen omgaan met zaken als feedback, toetsing, leerdoelen, autonomie en plaats om te leren (thuis of op school).
- Zorg voor differentiatie in de (online) lessen. Voor sommige leerlingen werkt afstandsonderwijs goed; bijvoorbeeld kortere lessen ondersteund door video's en andere materialen die terug kunnen worden gekeken. Daartegenover staat dat veel andere leerlingen het gebrek aan (fysieke) interactie erg missen in hun lessen.
- Minder toetsen en toetsdruk is fijn, maar zorg wel voor voldoende feedback op het geleerde en het leerproces, omdat dit motiverend werkt voor leerlingen.
- Communiceer duidelijk over het rooster en de organisatie van de lessen. Zorg dat leerlingen makkelijk de online lessen kunnen bereiken, het liefst allemaal op hetzelfde platform, waar ook mogelijkheid is om huiswerk in te leveren en vragen te stellen aan de leraar.

5.3 Autonomie

Leerlingen geven aan het liefst meer les en uitleg op school te willen krijgen in combinatie met minder huiswerk. Tegelijk willen ze zelf bepalen hoe, wat en wanneer ze leren en willen ze graag hun eigen schoolwerk kunnen plannen.

Aanbevelingen en aandachtspunten vanuit de leerling

- Er zijn grote verschillen tussen leerlingen op het gebied van autonomie. Aan de ene kant ervaren veel leerlingen vrijheid vaak als iets heel prettigs. Leerlingen kunnen dan zelf kiezen hoeveel tijd ze aan bepaalde zaken/vakken bespreken. Andere leerlingen ervaren autonomie als (te) veel verantwoordelijkheid en ook als zwaar. Deze leerlingen hebben meer ondersteuning en begeleiding nodig bij de ontwikkeling naar meer zelfstandigheid.
- Leerlingen willen meer keuzevrijheid in hun onderwijs en leerproces. Denk bijvoorbeeld aan een combinatie van thuisonderwijs (verwerkingsopdrachten) en onderwijs op school (voor instructie of extra uitleg).

5.4 Welzijn

De motivatie om aan opdrachten voor school te werken is tijdens de coronacrisis gedaald. Vooral de motivatie bij leerlingen uit het vwo is verminderd. Opvallend is dat deze daling voor een groot deel verklaard kan worden door de daling in hoeveelheid feedback die leerlingen kregen tijdens de coronacrisis, met name voor de vwo-leerlingen. Leerlingen geven tevens aan dat ze tijdens het afstandsonderwijs minder goed hun aandacht kunnen houden op hun schoolwerk.

Aanbevelingen en aandachtspunten vanuit de leerling

- Leerlingen hebben baat bij meer controle over hun eigen dagritme, met name kunnen uitslapen blijkt een groot voordeel van afstandsonderwijs.
- Er zijn grote verschillen in het effect van afstandsonderwijs op het welzijn van leerlingen. Sommigen gedijen heel goed in het afstandsonderwijs en kunnen zich nu beter concentreren, anderen juist niet.
- Leraren kunnen leerlingen motiveren door middel van regelmatige en persoonlijke feedbackmomenten.

5.5 Praktisch

De scholen werkten tijdens de periode van afstandsonderwijs vanzelfsprekend meer online. In hoeverre scholen al voor de coronacrisis online werkten, blijkt een belangrijke voorspeller voor hoe de leerlingen de kwaliteit van hun lessen ervaren. Scholen waar voor de coronacrisis nog niet veel online werd gewerkt, ervaren een scherpere daling van door leerlingen ervaren onderwijskwaliteit tijdens de coronacrisis.

Aanbevelingen en aandachtspunten vanuit de leerling

- Leerlingen willen een balans tussen fysiek en digitaal onderwijs wanneer de scholen weer opengaan. Leerlingen hebben nog steeds de voorkeur voor uitleg op school, maar we zien wel dat ze in de toekomst meer online les willen dan voor de coronacrisis.
- Leerlingen geven aan dat veel leraren tijdens de coronacrisis beter zijn geworden in het online lesgeven, dit willen ze in de toekomst graag zo houden.

5.6 Vervolgstappen

We hebben gekeken of er bepaalde samenhangen zijn in de kwantitatieve gegevens die mogelijke resultaten kunnen verklaren. Deze verbanden willen we in een mogelijke vervolganalyse verder uitwerken:

- Wanneer het online lesgeven als 'goed' wordt beoordeeld tijdens de coronacrisis, hebben de leerlingen een grote voorkeur voor online lesgeven wanneer de scholen weer opengaan.
- Wanneer leerlingen aangeven meer begeleiding te willen, willen ze ook meer zelf plannen.
- De daling van motivatie tijdens het afstandsonderwijs zien we bij alle onderwijssoorten. Hoe sterk deze daling is, wordt voor een deel bepaald door de mate van feedback die de leerlingen krijgen. Bij vwo-leerlingen lijkt dit sterker. Wanneer leerlingen meer feedback krijgen op hun leerproces, zijn ze meer gemotiveerd om te werken aan school tijdens het afstandsonderwijs.
- Er is een verband tussen leerlingen die de uitleg van de leraren als voldoende ervaren en leerlingen die beter hun aandacht bij hun schoolwerk houden.
- Of leerlingen ervaren dat ze voldoende uitleg krijgen, hangt samen met of ze hun leraren als digitaal vaardig beschouwen.

Bijlage 1: Vragenlijst Exploratieve peiling

Je volgt nu thuisonderwijs, waardoor je anders les krijgt en op een andere manier contact hebt met je mentor en klasgenoten.

Wij schrijven een verhaal over hoe leerlingen het thuisonderwijs ervaren om te kijken hoe het onderwijs beter kan. We zijn daarom erg benieuwd hoe jij deze situatie ervaart en willen je een aantal korte vragen stellen. Doe je mee?

Welk onderwijs volg je?

- Praktijkonderwijs
- Vmbo basis
- Vmbo kader
- Vmbo gemengde leerweg
- Vmbo theoretische leerweg
- Havo
- Vwo
- Anders, namelijk...

In welk jaar zit je?

- Jaar 1
- Jaar 2
- Jaar 3
- Jaar 4
- Jaar 5
- Jaar 6

Thuisonderwijs is natuurlijk anders dan het onderwijs op school. Noem drie verschillen die jou zijn opgevallen.

Vind je deze verschillen positief of negatief? Waarom?

Welk(e) compliment(en) wil je aan de school en de leraren geven over hoe ze je hebben geholpen tijdens de afgelopen periode van thuisonderwijs?

Welke tip(s) wil je aan je leraren en school meegeven om het thuisonderwijs te verbeteren?

Straks ga je weer naar school. Stel dat jij helemaal zelf mag bepalen hoe er school dan uitziet. Hoe wil jij dan leren?

- Noem twee dingen uit de oude situatie (vóór corona) die je dan wil terugzien.
- Noem twee dingen uit de nieuwe situatie (thuisonderwijs) die je dan wil terugzien.

Wij gaan met een aantal leerlingen in een chatsessie praten over het onderwijs van nu en in de toekomst. Wil je meedoen?

Doe je mee?

- Ja
- Nee

Bij nee bedankt bericht

Ontzettend leuk dat je hebt meegedaan aan de vragenlijst, bedankt!

Bij ja

Leuk dat je mee wilt doen! Wij zullen binnenkort contact met je opnemen. We hebben daarvoor wel paar gegevens nodig.

Mijn leeftijd

- 15 jaar of jonger
- 16 jaar of ouder

Onder de 16

Jouw voornaam:

Om mee te doen aan de chatsessie hebben we toestemming nodig van één van jouw ouders. We moeten daarom eerst een mail sturen naar je ouders.

Vul hier het e-mailadres in van een van je ouders:

Boven de 16

We zullen binnenkort contact met je opnemen wanneer de chatsessie plaats zal vinden.

Jouw voornaam:

Vul hier jouw (school)e-mailadres is:

Bijlage 2: Vragenlijst peiling “Wat vind jij van school?”

Door Corona zijn de scholen dicht en leren we thuis.
Scholen willen heel graag weten wat jij vindt van leren in deze tijd.
Het zijn 20 vragen.
Invullen duurt 5-10 minuten.

We willen van jou weten:

- hoe het was vóór Corona
- hoe het nu is met het thuisonderwijs
- hoe het straks moet worden als de school weer open gaat

Geef jouw mening over deze stellingen. Tip: draai je scherm

1. Ik heb goed contact met vrienden op school

	Nooit	Soms	Vaak	Altijd
<i>Voor Corona</i>	☐	☐	☐	☐
<i>Zo is het nu</i>	☐	☐	☐	☐
<i>Dit wil ik straks</i>	☐	☐	☐	☐

2. Ik kan vragen stellen aan een leraar of mentor

	Nooit	Soms	Vaak	Altijd
<i>Hoe was het voor Corona?</i>	☐	☐	☐	☐
<i>Hoe is het nu?</i>	☐	☐	☐	☐
<i>Hoe moet het straks worden?</i>	☐	☐	☐	☐

3. Mijn leraar geeft voldoende uitleg

	Nooit	Soms	Vaak	Altijd
<i>Hoe was het voor Corona?</i>	☐	☐	☐	☐
<i>Hoe is het nu?</i>	☐	☐	☐	☐
<i>Hoe moet het straks worden?</i>	☐	☐	☐	☐

4. Ik krijg feedback op mijn leren

	Nooit	Soms	Vaak	Altijd
<i>Hoe was het voor Corona?</i>	☐	☐	☐	☐
<i>Hoe is het nu?</i>	☐	☐	☐	☐
<i>Hoe moet het straks worden?</i>	☐	☐	☐	☐

5. Ik kan mijn schoolwerk zelf plannen

	Nooit	Soms	Vaak	Altijd
<i>Hoe was het voor Corona?</i>	☐	☐	☐	☐
<i>Hoe is het nu?</i>	☐	☐	☐	☐
<i>Hoe moet het straks worden?</i>	☐	☐	☐	☐

6. Ik werk graag aan opdrachten voor school

	Nooit	Soms	Vaak	Altijd
<i>Hoe was het voor Corona?</i>	☐	☐	☐	☐
<i>Hoe is het nu?</i>	☐	☐	☐	☐
<i>Hoe moet het straks worden?</i>	☐	☐	☐	☐

7. Ik kan mijn aandacht goed bij mijn schoolwerk houden

	Nooit	Soms	Vaak	Altijd
<i>Hoe was het voor Corona?</i>	☐	☐	☐	☐
<i>Hoe is het nu?</i>	☐	☐	☐	☐
<i>Hoe moet het straks worden?</i>	☐	☐	☐	☐

8. Met school werk ik online

	Nooit	Soms	Vaak	Altijd
<i>Hoe was het voor Corona?</i>	☐	☐	☐	☐
<i>Hoe is het nu?</i>	☐	☐	☐	☐
<i>Hoe moet het straks worden?</i>	☐	☐	☐	☐

9. Mijn leraren zijn goed in online lessen

	Nooit	Soms	Vaak	Altijd
Hoe was het voor Corona?	☐	☐	☐	☐
Hoe is het nu?	☐	☐	☐	☐
Hoe moet het straks worden?	☐	☐	☐	☐

In juni gaan de scholen weer open.

Hoe leer jij het liefst? Op school of thuis (online)?

Zet bij de volgende vragen de stip op de plek die het beste bij jou past.

10. De leraar legt uit in de klas	De leraar legt online uit (bv. filmpje)
11. De leraar zorgt voor taken of studieplanner	Ik maak zelf mijn eigen planning
12. Veel lessen en weinig huiswerk	Weinig lessen en meer huiswerk
13. Ik werk veel alleen	Ik werk veel in groepjes
14. De mentor of coach geeft veel begeleiding	Ik werk veel zelfstandig
15. We werken elke week met hetzelfde rooster	Ik kan mijn rooster zelf maken
16. Ik kan vakken op verschillende niveaus volgen	Ik volg elk vak op hetzelfde niveau
17. De leraar geeft een cijfer voor je rapport	De leraar geeft tussendoor feedback hoe het gaat
18. Ik werk het liefst op papier of met een boek	Ik werk het liefst digitaal
19. De leraar bepaalt wat, hoe en wanneer ik leer	Ik bepaal zelf wat, hoe en wanneer ik leer

Sommige dingen gaan beter op school of soms thuis. Heb je tips en tops voor jezelf en voor je leraren over het thuisonderwijs?

20. Tip/top voor mezelf:
<open antwoordveld, optioneel>

21. Tip/top voor mijn leraren:
<open antwoordveld, optioneel>

Nu willen we graag wat meer over jou weten.

22. Welk onderwijs volg je?

- praktijkonderwijs
- vmbo basis
- vmbo kader
- vmbo g/t
- havo
- vwo
- gymnasium

Anders, namelijk <open antwoordveld, optioneel>

23. In welk jaar zit je?

- Jaar 1
- Jaar 2
- Jaar 3
- Jaar 4
- Jaar 5
- Jaar 6

24. Waar woon je?
<open antwoordveld, optioneel>

25. Ik ben...

- Jongen
- Meisje
- <open antwoordveld>

26. Op welke school zit je?
<open antwoordveld, optioneel>

We willen met leerlingen verder praten over het onderwijs van nu en in de toekomst. Zo'n online sessie zal met een kleine groepje leerlingen zijn (en zonder leraren). Wil je meedoen?

27. Doe je mee?
- Ja
 - Nee

Bij nee
[naar afsluitende pagina]

Bij ja:
Leuk dat je mee wilt doen! We hebben wel een paar gegevens nodig om contact met je op te nemen.

28. Hoe oud ben je?
- 15 jaar of jonger
 - 16 jaar of ouder

Bij onder de 16
29. Jouw voornaam:
<open antwoordveld, optioneel>

We hebben toestemming nodig van één van jouw ouders. Daarom moeten we hen eerst een mail sturen.

30. Het telefoonnummer of e-mailadres van één van je ouders:
<open antwoordveld, optioneel>

[naar afsluitende pagina]

Bij boven de 16
We zullen binnenkort contact met je opnemen wanneer de sessie plaats zal vinden.

31. Jouw voornaam:
<open antwoordveld, optioneel>

32. Jouw telefoonnummer:
<open antwoordveld, optioneel>

33. Jouw (school)e-mailadres:
<open antwoordveld, optioneel>

[naar afsluitende pagina]

Tekst afsluitende pagina:
Heel leuk dat je hebt meegedaan aan de vragenlijst, dankjewel!

34. Wil je nog iets kwijt? Dat kan hier!
<open antwoordveld, optioneel>

[knop verzenden]

Bijlage 3: Vragenlijst Leerlingenpeiling scholen in 't Gooi

Beste leerling uit de regio Gooi en Vechtstreek,

Door de Corona-crisis is het volgen van lessen nu anders. We willen samen met je school leren van deze unieke situatie. We zijn daarom benieuwd naar de slimme oplossingen die worden bedacht en hoe jij het als leerling ervaart om thuis de lessen te volgen en te leren.

Je antwoorden worden anoniem opgeslagen en het invullen duurt ongeveer 10 minuten.

Heb je vragen over dit onderzoek? We beantwoorden ze graag. Stuur een e-mail naar Luuk Reinders via luukreinders@schoolinfo.nl.

Deel 1 – Inhoudelijk

1. Wat is jouw mening over de manier waarop je in Corona-tijd les krijgt?
Zet de schuifregelaar op de plek die het beste bij jouw mening past.
< schuifregelaar – 5 punts >

Het volgen van lessen op afstand.

1. Iets negatiefs	Iets positiefs
2. Helemaal niet leerzaam	Heel erg leerzaam
3. Slechter dan het volgen van lessen op school	Beter dan het volgen van lessen op school
4. Een flop bij ons op school	Een succes bij ons op school
5. Wil ik nooit meer meemaken	Wil ik in de tijd na Corona vaker doen.

Geef hier eventueel een toelichting:

2. Je school is nu dicht. Je krijgt nu nog les op afstand. In juni gaan de scholen (deels) weer open.

We willen van jou weten:

- hoe het was vóór Corona
- hoe het nu is met het thuisonderwijs
- hoe het straks moet worden

Geef jouw mening over deze stellingen.

1. Ik heb goed contact met vrienden van school

	Nooit	Soms	Vaak	Altijd
Hoe was het voor Corona?	☐	☐	☐	☐
Hoe is het nu?	☐	☐	☐	☐
Hoe moet het straks worden?	☐	☐	☐	☐

2. Ik kan vragen stellen aan mijn leraar of mentor

	Nooit	Soms	Vaak	Altijd
Hoe was het voor Corona?	☐	☐	☐	☐
Hoe is het nu?	☐	☐	☐	☐
Hoe moet het straks worden?	☐	☐	☐	☐

3. Mijn leraar geeft voldoende uitleg

	Nooit	Soms	Vaak	Altijd
Hoe was het voor Corona?	☐	☐	☐	☐
Hoe is het nu?	☐	☐	☐	☐
Hoe moet het straks worden?	☐	☐	☐	☐

4. Ik krijg feedback op mijn leren

	Nooit	Soms	Vaak	Altijd
Hoe was het voor Corona?	☐	☐	☐	☐
Hoe is het nu?	☐	☐	☐	☐
Hoe moet het straks worden?	☐	☐	☐	☐

5. Ik kan mijn schoolwerk zelf plannen

	Nooit	Soms	Vaak	Altijd
Hoe was het voor Corona?	☐	☐	☐	☐
Hoe is het nu?	☐	☐	☐	☐
Hoe moet het straks worden?	☐	☐	☐	☐

6. Ik werk graag aan opdrachten van school

	Nooit	Soms	Vaak	Altijd
Hoe was het voor Corona?	☐	☐	☐	☐
Hoe is het nu?	☐	☐	☐	☐
Hoe moet het straks worden?	☐	☐	☐	☐

7. Ik kan mijn aandacht goed bij mijn schoolwerk houden

	Nooit	Soms	Vaak	Altijd
Hoe was het voor Corona?	☐	☐	☐	☐
Hoe is het nu?	☐	☐	☐	☐
Hoe moet het straks worden?	☐	☐	☐	☐

8. Ik werk voor school digitaal en/of online

	Nooit	Soms	Vaak	Altijd
Hoe was het voor Corona?	☐	☐	☐	☐
Hoe is het nu?	☐	☐	☐	☐
Hoe moet het straks worden?	☐	☐	☐	☐

9. Ik begrijp de lesstof goed

	Nooit	Soms	Vaak	Altijd
Hoe was het voor Corona?	☐	☐	☐	☐
Hoe is het nu?	☐	☐	☐	☐
Hoe moet het straks worden?	☐	☐	☐	☐

10. Ik kan de lesstof goed onthouden

	Nooit	Soms	Vaak	Altijd
Hoe was het voor Corona?	☐	☐	☐	☐
Hoe is het nu?	☐	☐	☐	☐
Hoe moet het straks worden?	☐	☐	☐	☐

11. Mijn leraren zijn goed in lesgeven

	Nooit	Soms	Vaak	Altijd
Hoe was het voor Corona?	☐	☐	☐	☐
Hoe is het nu?	☐	☐	☐	☐
Hoe moet het straks worden?	☐	☐	☐	☐

2. Hoe leer jij het liefst?

Zet de schuif op de plek die het beste bij jou past.

De leraar legt uit in de klas	De leraar legt online uit (bijvoorbeeld met een filmpje)
De leraar zorgt voor taken of studieplanner	Ik maak zelf mijn eigen planning
Veel lessen en weinig huiswerk	Weinig lessen en meer huiswerk
Ik werk veel alleen	Ik werk veel in groepjes
De mentor of coach geeft veel begeleiding	Ik werk veel zelfstandig
Elke week hetzelfde rooster	Ik kan mijn rooster zelf maken

Ik kan vakken op verschillende niveaus volgen	We volgen elk vak op hetzelfde niveau
De leraar geeft een cijfer voor je rapport	De leraar geeft tussendoor feedback hoe het gaat
Ik werk het liefst op papier of met een boek	Ik werk het liefst digitaal
De leraar bepaalt wat, hoe en wanneer ik leer	Ik bepaal zelf wat, hoe en wanneer ik leer

Sommige dingen gaan beter op school of soms thuis. Heb je tips en tops voor jezelf en voor je leraren over het thuisonderwijs?

12. 1 tip en 1 top voor mezelf:
<open antwoordveld, optioneel>
13. 1 tip en 1 top voor mijn leraren:
<open antwoordveld, optioneel>
14. Afgelopen tijd heb je misschien minder of op een andere manier toetsen gekregen. Wat is je daarin opgevallen? Is dat iets positiefs of negatiefs?
15. Hoe vind jij het prettig om te checken of je de lesstof goed begrijpt? (bijvoorbeeld een toets in de klas of online maken, leren voor een cijfer voor je rapport, een opdracht maken of op een andere manier feedback van je leraar krijgen)?
16. Straks ga je weer naar school. Stel dat jij helemaal zelf mag bepalen hoe er school dan uitziet. Hoe wil jij dan leren? Denk bijvoorbeeld aan het rooster, huiswerk en opdrachten, de lessen en pauzes.
- Noem twee dingen uit de oude situatie (vóór Corona) die je dan wil terugzien.
< open antwoordveld, optioneel >
 - Noem twee dingen uit de nieuwe situatie (thuisonderwijs) die je dan wil terugzien.
< open antwoordveld, optioneel >
17. Hoe wil je dat het mentoraat er dan uit ziet?
- Noem twee dingen uit de oude situatie (vóór Corona) die je dan wil terugzien.
< open antwoordveld, optioneel >
 - Noem twee dingen uit de nieuwe situatie (thuisonderwijs) die je dan wil terugzien.
< open antwoordveld, optioneel >

Deel 2 - Algemene gegevens

Nu willen we graag wat meer over jou weten.

18. Welk onderwijs volg je?
- praktijkonderwijs
 - vmbo basis
 - vmbo kader
 - vmbo g/t
 - havo
 - atheneum
 - gymnasium
 - Anders, namelijk <open antwoordveld, optioneel>
19. In welk jaar zit je?
- Jaar 1
 - Jaar 2
 - Jaar 3
 - Jaar 4
 - Jaar 5
 - Jaar 6

Waar woon je?

20. Ik ben...

- Jongen
- Meisje
- <open antwoordveld>

21. Op welke school zit je?

< drop down keuzelijst – 1 antwoordmogelijkheid >

Deel 3 – Afsluiting

We willen met leerlingen verder praten over het onderwijs van nu en in de toekomst. Zo'n online sessie zal met een kleine groepje leerlingen zijn (en zonder leraren). Wil je meedoen?

22. Doe je mee?

- Ja
- Nee

Bij nee

[naar afsluitende pagina]

Bij ja:

Leuk dat je mee wilt doen! We hebben wel een paar gegevens nodig om je via je mentor een uitnodiging te kunnen sturen.

23. Jouw voornaam:

<open antwoordveld>

24. Naam van jouw klas:

<open antwoordveld>

25. Naam van jouw mentor:

<open antwoordveld>

[naar afsluitende pagina]

Tekst afsluitende pagina:

Heel leuk dat je hebt meegedaan aan de vragenlijst, dankjewel!

26. Wil je nog iets kwijt? Dat kan hier!

<open antwoordveld, optioneel>

[knop verzenden]